

بدنقش کشتی خوں نشان آمدند	بختگین که در کلبیا من آمدند	۱۰۳۶۲
جهنم شده قادی بر خاکبیاں	مختر شد آن سخن عنقا کیاں	۱۰۳۶۳
ترند آن غم پاسے بمت آمدند	چو صید زبون در کشت آمدند	۱۰۳۶۴
شدندے ہر منہزم بید رنگ	بروں گردندے باہنگ جنگ	۱۰۳۶۵
در مغربہا کے چوں اژدہا	بروں سونہا وند مسراد ہا	۱۰۳۶۶
شب و روز بارندہ باران تیر	دہر سو بران فالمان اسیر	۱۰۳۶۷
سیان دو کسکر سمر انداختہ	پنے مرگ ہر یک شدہ ساختہ	۱۰۳۶۸
ز سختی بلب جان ہر یک رسید	پس از پنج نہ در عذابے شدید	۱۰۳۶۹
اماں خواہ گشتند از ہر طرف	چو کم ماند یک جو برایشاں علت	۱۰۳۷۰
بصد عجز و زاری فرود آمدند	دراں پس بخوار می فرود آمدند	۱۰۳۷۱
کسے کم از اں دز پیشینے ر بود	چو مخلق راغاں اماں دادہ بود	۱۰۳۷۲
در لطف بر خلق مضطر گشاو	خود آمد بہ پیش و تر و در ستاو	۱۰۳۷۳
امیناں بہر چار سو بر گماشت	سہ راز فارت گری بازداشت	۱۰۳۷۴
ابادخت و اسٹیا و خیل و تبار	بروں می فرستاد خلق از حصار	۱۰۳۷۵
کسے رانگ کم شدہ حبہ ہم	ز زنبیل و رویش تاد بہ ہم	۱۰۳۷۶
در حصن را کرد وار الاماں	مشنیم ہراں خلق چوں قیرقاں	۱۰۳۷۷
بدار الاماں کرد ہر یک قرار	سلامت بروں آمد اہل حصار	۱۰۳۷۸
کہ خونہا بنوشند در کارزار	بے شیر مردان شرزہ شکار	۱۰۳۷۹
بلطف از سر عاجزاں بگذرند	چو عاجز شود خصم رسم آوردند	۱۰۳۸۰
گھے کان کیں بست کہ کان ہر	بدانند کایں لا جور دھا پہر	۱۰۳۸۱
گھے شرزہ را کشت در کشت	گھے روپے را بر آند ز بست	۱۰۳۸۲
کہ کین حال نبود کے جز خدا سے	بدانند مزوان فرختہ را سے	۱۰۳۸۳
الاسخ بش رفت از قیر خاں	غرض فتح شد چوں دز کیاں	۱۰۳۸۴
بدرست و بیران خسرو سپرد	کے مکتا مد کھے ستاہ بود	۱۰۳۸۵
کہ تو چشم در ال قلعہ منصور شد	دل شاہ از اں فتح مسرور شد	۱۰۳۸۶

بفرمود تا میل شادی زینب کے ہفتہ ورہ شہر شادی کی کنند

عزیمت کروں سکندر خان بدروناختن درویش پیر

سوسے بدر زود خیمہ و بارگاہ	چو خان سکندر زود گاہ شاہ	۱۰۳۸۶
پہنم حواشی و اتباع خویش	بہ بدر آمد و جملہ اقطار خویش	۱۰۳۸۹
بہر کس ز قریات تسلیم کرد	بر آئین انصاف تقسیم کرد	۱۰۳۹۰
چو مسعود راہر کہ وہ گرفت	بمقدار خود ہر کیے وہ گرفت	۱۰۳۹۱
بازند نو ساز ہائے غزا	بفرمود خان پس کہ اپنی و غزا	۱۰۳۹۲
ہمہ بہر پیکار تیغ آخستہ	چو شد لشکرش سر بسر ساختہ	۱۰۳۹۳
بزد خیمہ بر گرد و گردش سپاہ	کے روز بیرون بزد بارگاہ	۱۰۳۹۴
بست ملیکہ آورد راسے	و گر روز در تاختن کرد راسے	۱۰۳۹۵
کے فوج ہند و بقیہ فوج دودید	چو اندر ملیکہ فوجش رسید	۱۰۳۹۶
بہ تیغ و بہ گویاں بردند دست	چو ہند و بدیدند ترکان مست	۱۰۳۹۷
بے ہندواں را کہ سر کو فتنہ	یکایک براں قوم بر کو فتنہ	۱۰۳۹۸
ہر براں بد نبال مخبر زتاں	سوئے دز گریزاں شدہ ہندواں	۱۰۳۹۹
ز مستم ہوناں شدہ بے سپر	گروہے کہ مانند بیرون در	۱۰۴۰۰
چکاں از تن ہر کیے تازہ خون	و گر جملہ باز غم رفتہ دروں	۱۰۴۰۱
و در خویش را از غلغل و اغویہ	چو ہند و چناں چیرہ دستی بدید	۱۰۴۰۲
دل خویش را در اطاعت نہاد	رحمت مشد و مال و اسپاں بلاد	۱۰۴۰۳
سوئے کشور خویش و ساز گشت	پس آنگہ از انجا سپہ باز گشت	۱۰۴۰۴
ہمہ دل با بستند بر جان خویش	رسیدند ہر یک با وطن خویش	۱۰۴۰۵ F. ۱۰۵

مکتوب فرستادن سکندر خان کا پانچ روز قبل خلاص

کہ دارو ہمہ چیز مشاء جہاں	کے روزخان گنت باقود تھاں	۱۰۴۰۴
بہنگام ہیما قومی در خود ست	گر پیل کار میں لشکر ست	۱۰۴۰۵
مدید ندوستے چینیں حساب نور	دگر آنکھ اسپان این یوم و بر	۱۰۴۰۸
شہ خورشید راندستے بسپریم	اگر چند پیلے بدست آوریم	۱۰۴۰۹
گر بزند و از پیل کستر شوند	ہیونان یوں پیل خود گر شوند	۱۰۴۱۰
بکا با فرستاد قائل در تلنگ	پس آنکھ کے مرد با ہوش و ہنگ	۱۰۴۱۱
ہمہ بر شکیب دہی از عقیب	وسطہ بر وقت و لفریب	۱۰۴۱۲
قلم جبر کرد و دہر تسبول	پس از نام یزدان و نام معلول	۱۰۴۱۳
بر کلمے گوارا دختے خوشے	بکا با زشتہ زخان برسٹے	۱۰۴۱۴
خوش نست مرد را با تو ہم پوستی	کہ کے مرد شالیہ دور و دوستی	۱۰۴۱۵
کہ ہنگام پیکار کار آیدم	بہا رنگی یوں تونی با یدم	۱۰۴۱۶
کہ ہر دو بہ ہم خانگی در خوریم	بیاتاز ہسائیگان نکلدریم	۱۰۴۱۷
کہ از یک دگر کم بتا بیسم ہر	کے عہد بستیم با یک دگر	۱۰۴۱۸
تو کارم بر آری دمن کار تو	تویارم با ششی دمن یار تو	۱۰۴۱۹

جواب مکتوب خان اعظم سکندر خاں

از کابا بند بر سبیل اخلاص

بسنوان او نقش اخلاص دید	چینی نامہ یوں بکا با رسید	۱۰۴۲۰
دش گشت خرم ازاں خوش کلام	چو پیشش بوزاندہ منعموں تمام	۱۰۴۲۱
کہ دیرست مرا و رول این راز بود	بگفتا جوابے نویستہ زدو	۱۰۴۲۲
بہدے رسد و در اسکندر کے	شود گر مرا یا رچوں تو سرے	۱۰۴۲۳
و دعایب کلمہ خوش بود ہم قبائے	بیارگر ترادر سر نیست رکتے	۱۰۴۲۴
نوسیم این قصہ بر شہریار	بگیریم مریدگر را کستار	۱۰۴۲۵

بسم مطہران حضرت پناہ	فرستیم پس خدمت سرشاہ	۱۰۴۲۲
پر خشنده آتش بلر زنده آب	یلات و منات و دیگر آفتاب	۱۰۴۲۳
بهرے کہ از موبدان یافتند	بزار کز ریشمان یافتند	۱۰۴۲۴
بروز و حید و پاروی بہشت	بنگ تمان و بجاگ کشت	۱۰۴۲۵
دل خویش مذاغلاص خان شکم	کہ تا جان بگیتی بود در تنم	۱۰۴۲۶
مرا منتظر دانی اسے کامیاب	کو باید کہ امید در آئی شتاب	۱۰۴۲۷

عزیمت کن در حال وحد و تلنگ و پروست

آوردن ووزنجیر پیل و حضرت فرستادن

سبک لشکر از بد بیرون کشید	ز کا با چرخ سوسے خان رسید	۱۰۴۲۸
دشمن مانده با صلح و گمرو جنگ	رواں کرد لشکر بسوسے تلنگ	۱۰۴۲۹
سپر راند و نزدیک مقصد رسید	ہمی رفت خوش چون بسر رسید	۱۰۴۳۰
بتعلیم خان چند فرسخ شافت	خبر چون ازین حال کا با بیافت	۱۰۴۳۱
جدا شد ز فوج خود آن شیر مرد	چو افواج کا با نمود او گرد	۱۰۴۳۲
بیکسے در آمد در ان فوجا	ہمے لشکر خویش کرده رہا	۱۰۴۳۳
بنا گاہ از پس گرفتن کنار	چو بستاخت آن مرد را مردگار	۱۰۴۳۴
پس آنکہ کشاد از مکر پیش را	ہمی داشت بر جادول خویش را	۱۰۴۳۵
کن عیب ہیں زمان خود کرویم	ورد داد و کلمنت برہ آوردیم	۱۰۴۳۶
بسے آفرین بر جہا لشش خواند	چکا بار خشن دیدیم ایں بکات	۱۰۴۳۷
بیک فن کشید لشکر را ادم	بلک لغت کاین شہزادہ خوش خوام	۱۰۴۳۸
کہ ہم زور نہایت بوم حیرہ دست	ندام ہمہ دل وارد ایں شیر مست	۱۰۴۳۹
ہمی بر سرش کرد خود را نشاندار	بگفت ایں داد و دشمن اندر کنار	۱۰۴۴۰
سپہ گردشاں خمیر زو سوہ پسو	نشستند پس یک دیگر بہرود	۱۰۴۴۱

حکایت از احوال ہر کشور سے	مشنید نند و گفتند از ہر دور سے	۱۰۲۴۱
لیچہ خد سے تھالی پر پیش کش کھنڈ	چو گشتند کا زین ز گفت و شنید	۱۰۲۴۲
چو ترکش چہ قریب چہ تیغ و چہ تیر	چہ اسب و چہ شتر چہ غوم و چہ یو	۱۰۲۴۳
پذیرفت اندو پیشکش ہا تمام	بناں کرد کا بابے احترام	۱۰۲۴۴
پیشکش کہ خویش آورد راسے	پس آنگاہ خان تو اسخ نکے	۱۰۲۴۵
سیوم روز آن خان بدخواہ سوز	ہا بنجاد و لشکر پانڈہ سے روز	۱۰۲۴۶
بر میزبان رفت اجازت بخواست	سوسے مرز خود عزم را کرد راست	۱۰۲۴۷
سپاہت عدو بند و کشور کشائے	بد و گفت کایے لایے فرخندہ راسے	۱۰۲۴۸
پئے پیشکش ہائے شاہاں بود	متاسعے کہ بر نیکیوا ہاں بود	۱۰۲۴۹
سزدگر ز گفتار من نگذرمی	تو خود نیکیوا ہستم داوری	۱۰۲۵۰
بمالی بچشمان بدخواہ نیسل	سوسے شرفستی و روز بچیر پیل	۱۰۲۵۱
مرا مخلص خویشش دیگر خواں	تراگر ازین کار آید زیاں	۱۰۲۵۲
بگفتا کہ لے شیر شمشیر زن	چو بشنند کا باز تاں اپن سخن	۱۰۲۵۳
در لیت ندارم کہ جان منی	تو گر حکم بر خان و مانم کنی	۱۰۲۵۴
ہمیں بود و رول کہ فرمود خاں	مرا خد سے بہر شاہ بجاں	۱۰۲۵۵
بہر بر در شاہ ہنا صاحب شکوہ	ترامی سپارم دو پیلے چوکوہ	۱۰۲۵۶
ز ہجرت کن جان مارا خراسش	ولیکن دوسہ روز بر بابا شش	۱۰۲۵۷
کہ داری تن و دل چو پیل و چو شیر	رہا کن کہ یتیم روے تو سپیر	۱۰۲۵۸
دل و جانش با عیش و مسازگشت	بتو کشش دران روز خاں پار	۱۰۲۵۹
ہمی بود ہماں بر شنے تلنگ	دوسہ روز آن خان پاپوش و ہنگ	۱۰۲۶۰
ز سر حد مشرق بر آورد سر	سحر کہ کہ گنبد کراں گوے زر	۱۰۲۶۱
ڈڑاں پس بیکبار گے شد سوار	بقرمود خاں تلکھیند نہ بار	۱۰۲۶۲
بعزم و دوا عش سپردہ عناں	بسوسے سرا پردہ کمیز باں	۱۰۲۶۳
در آمد ز بہر دوا عش چو شیر	چو بکشید کا پانڈہ خان و کیر	۱۰۲۶۴
بے رفت کردہ بر میہماں	در دن سرا پردہ خواندش رداں	۱۰۲۶۵

نشايد پيرگار تكميل كند	پس آنكه بفرموده كاسه شير مرد	۱۰۴۶۱
كسي از حضور نجوم كاهنگار	گرايد ركني صير روزه سه چار	۱۰۴۶۲
كنم دوستت شادود دشمن غمگين	بگردانمت بازم با كام دل	۱۰۴۶۳
پريشاں است بي من همه هم دو	چو بشنيد خاں گفت گله تا بگو	۱۰۴۶۴
بمجان خود كرده با شي جنا	تو كرداري امروز ايدر مرا	۱۰۴۶۵
دباكن كه بسيدل نماه نسيم	ولم هست آنجا كراي نجاسيم	۱۰۴۶۶
سه كنه خويش دار و مشتاب	چو كاپا شد آنكه كه آن كاپاب	۱۰۴۶۷
بدست مطيعان خاں بسپزند	بگفتا دوزنجير پسيل آورند	۱۰۴۶۸
همي گفت خاں را ثنا يا بے	دگر داد خاں را بد ايا بے	۱۰۴۶۹
دگر باره بستند پيمان و عهد	نشستند آنگاه هر دو بجهد	۱۰۴۷۰
گرفتند هر يك دگر را كسار	چو شد عهد و پيمان خاں استوار	۱۰۴۷۱
سوس مرز خود را انديك باره	نشست آننگه خاں بيكي باره	۱۰۴۷۲
كه باشد پسر خوانده شه پادشاه	چو باز آمد آن خاں دشمن شكار	۱۰۴۷۳
فرستاد بر شاه صاحب مشكوه	به بدر آمد و هر دو پيله چو كوه	۱۰۴۷۴
گرفته بغير زمي خود و سبيل	چو بے سسي شه ملك خود را بيد پيل	۱۰۴۷۵
كه بدخواه را بكشند پيل بسند	كيه قال زد شاه فيروز مسند	۱۰۴۷۶
چو بد خوانده شايسته مشفق پند	فرستاد پس چتره آن نامور	۱۰۴۷۷
بايرق و پد كاويايي و رنشن	بے گز فريدون ز زمينه كفنشن	۱۰۴۷۸
مگر آنكه اصحاب را كم رسد	درين باب كس را سخن كم رسد	۱۰۴۷۹

عزيمت كردن ناصرالدين در اكار

واسير شدن بروست نزلين

۱۰۴۹۰ چوشه ديدگان ناصرالدين مدام گزارده مي شكنند صبح و شام

کہ راندود و پیش خود پر مراد	اکار شش طہ شرق انعام داد	۱۰۴۹۱
مقررہ پرو نام شاہی نما شستہ	برو مال و خلیش کھی گدا شست	۱۰۴۹۲
بد و گلاہ و بیگلم می نمود	سپہ سپاہش فراوان فرمود	۱۰۴۹۳
با تطلوع خود شد روان با سپاہ	چو آن نامہ الدین بفرمان شاہ	۱۰۴۹۴
بفرمان خسرو ہی راند گلاہ	در آمد بعد دستوری در اکار	۱۰۴۹۵
ہولے و گر گشت اندر سر شش	سعادت چو برگشت از آخر شش	۱۰۴۹۶
بدست عورانان اندہ سپہ	شنیدم کہ از راہ غولش برود	۱۰۴۹۷
بروں آمد از زمرة عاقبوں	فریب جہاں خورد چوں خانہ	۱۰۴۹۸
کہ نزد شش یکے شد فرزند نظیب	چناں داد اور انرا نین فریب	۱۰۴۹۹
یکایک در فتنہ پر خود گشاہ	چو کوران کم عقل در چہ فتاد	۱۰۵۰۰
بے خورد سو گند نہاد نویشت	شنیدم کہ آن ہندوی گشت کیش	۱۰۵۰۱
ہم آنچو چوستان تا خوش خصال	اماں داد اورا بجان و بہاں	۱۰۵۰۲
بعد عذر و تڑویر کرد شش بچاہ	بعد کرد حیلہ پر بوشش ز راہ	۱۰۵۰۳
دژم کردہ حال پریشان او	بریدہ سر جملہ خلیشان او	۱۰۵۰۴
چو بر زیر دستاں خود کہ خدایے	نہاد شش یکے بند برد و پاسے	۱۰۵۰۵
ز ہر یاد جنت پر رسے آب	سراں را نشاید کہ بچوں حباب	۱۰۵۰۶
نہا شند یکلہ جز ہو مشیاد	نیارند غفلت بہر کار و بار	۱۰۵۰۷
دو صد مرد بجزویدارند پیش	خود را بسازند دستور نویس	۱۰۵۰۸
پس آنکہ در آن کار دستے زنند	بہر کار کا فتد مشورت کنند	۱۰۵۰۹
چہ سوو ارچہ آخر پشیاں شوند	و گرنے ز غفلت پریشاں شوند	۱۰۵۱۰

عزیمت خواجہ جہاں شہر گلبرگہ
 و نسیر وزمی یافتن

کہ دوشش خدا تو را بجای جہاں
 بے ضبط آن بوم مرگ جہانہ
 ہاں بیاورم از کتب ہزار
 بدست آورم کسور کینہ خواہ
 ضرورت فت خطبہم در وہم من
 ہم آوازیں رائے شدہ گایاب
 رسید از مہندی بیاری وہی
 باقطار گلبرگہ در شکر گستاخ
 سپہ را اندر قصد بوجاہے شوم
 ہی وید سر سٹہ چارہ را
 سپاہ عدو چون تو اند شکست
 کہ رنگش بر اہل روسے گردوں فتاد
 یکے برج ازاں حصن رنگش شکست
 شدہ سر بسر پستہ کو ہزار
 کلیدش مجرب بے منتیاب
 چو کردہ سراں کسٹکے جہنگ
 بدال حصن سنگ بلامیزوند
 رسانید ہر کسٹکے را گزند
 کم آورہ کس سر ز کسٹکے ہردوں
 عدو را بہر خطبہ سر کو فتہ
 کہ ز حصن گلبرگہ کو کس رحیل
 کہ بر کشت سلطان محمد ز وہار
 نہ ادا ہے اندر حصار و شرم
 مہاشید عمالیں کہ سلطان رسید
 علمہائے عشوہ پاداشی

ہاں بدو مختار کار آگہستان
 بگلبرگہ از مرج شکر چوراند
 بدال کفت آن صاحب ہوشیار
 تختیں باقطار تازم سپاہ
 چو در ضبط آمد و پلہ و دمن
 پختیں داوردیش برائے صواب
 ہاں قطب لاکش بعد روہی
 ہی بود یکپند آن سہ فر از
 چو در ضبطش آمد ہم فرزد بوم
 مختصر کرد آن کہن بارہ را
 کہ چون آید اں حصن اور ایدست
 بیکسوز منجھتے نہ سار
 ہر اں سنگ کہ پلہ او بخت
 ز سنگش دو فر سنگ کہ وہ حصار
 ز جبل متیں شدہ اور اطباب
 دوسہ چار عرادہ بر گرد او
 سر موسے رائے خطامی زوند
 ہاں قطب ملک شہ بخت مند
 ز بیم خدنگش کہ منی کرد خون
 بہر سو کہ اور شش بر کو فتہ
 چو بظاہرے ریزی بدید اں دلیل
 کہ آوازہ انصاف تھے وہ حصار
 بیستے گو کا فڈے بر حصار
 کہ ز رنگ ہم روز فغان رسید
 بنا کوس دلہا بباداشتی

۱۰۵۱۱
 ۱۰۵۱۲
 ۱۰۵۱۳
 ۱۰۵۱۴
 ۱۰۵۱۵
 ۱۰۵۱۶
 ۱۰۵۱۷
 ۱۰۵۱۸
 ۱۰۵۱۹
 ۱۰۵۲۰
 ۱۰۵۲۱
 ۱۰۵۲۲
 ۱۰۵۲۳
 ۱۰۵۲۴
 ۱۰۵۲۵
 ۱۰۵۲۶
 ۱۰۵۲۷
 ۱۰۵۲۸
 ۱۰۵۲۹
 ۱۰۵۳۰
 ۱۰۵۳۱
 ۱۰۵۳۲
 ۱۰۵۳۳
 ۱۰۵۳۴
 ۱۰۵۳۵

کشتی گشته تیر بار را هفت
 بجاں خواستند از سپه زینهار
 فرود آمدند از حصار بستند
 که کار مخالف پستی کشید
 طلسمات ضحاکیاں بشد بساد
 دواں گشته و دنبال جنگ آوردان
 یکے در نہریت یکے در سستیز
 یکے گشته خنداں یکے در نفیر
 حصار می زدہ نالہ جاں گداں
 حصار می بجاں خواستہ زینهار
 ہمہ رخت و اشیائے اہل گناہ
 چہ ماند ز اسباب بر مجرماں
 ہی لاپہ کردند بر مکر ماں
 سر خویش بر خاک زد بیدریغ
 گرفتند بستند کشتند ہم
 مشدہ کامیاب ان مجسمہ وزیر
 کہ داند نکو در کشور مسفت
 فرستد سوے خسرو نیک نام

کشتی گشته تیر بار را هفت
 بجاں خواستند از سپه زینهار
 فرود آمدند از حصار بستند
 کہ کار مخالف پستی کشید
 طلسمات ضحاکیاں بشد بساد
 دواں گشته و دنبال جنگ آوردان
 یکے در نہریت یکے در سستیز
 یکے گشته خنداں یکے در نفیر
 حصار می زدہ نالہ جاں گداں
 حصار می بجاں خواستہ زینهار
 ہمہ رخت و اشیائے اہل گناہ
 چہ ماند ز اسباب بر مجرماں
 ہی لاپہ کردند بر مکر ماں
 سر خویش بر خاک زد بیدریغ
 گرفتند بستند کشتند ہم
 مشدہ کامیاب ان مجسمہ وزیر
 کہ داند نکو در کشور مسفت
 فرستد سوے خسرو نیک نام

۱۰۵۲۱
 ۱۰۵۲۲
 ۱۰۵۲۳
 ۱۰۵۲۴
 ۱۰۵۲۵
 ۱۰۵۲۶
 ۱۰۵۲۷
 ۱۰۵۲۸
 ۱۰۵۲۹
 ۱۰۵۳۰
 ۱۰۵۳۱
 ۱۰۵۳۲
 ۱۰۵۳۳

مجلس کردن اسرار
مجلس کرون اسرار
مجلس کرون اسرار
مجلس کرون اسرار

شریکے پر آورد ناگہ زود
 ہی و زود را مشکران خواستند
 وزیر نکو نفسی قریح سیر

و کھود کاں آسمان کیود
 بغیر ہو و تا مجلس بار استند
 شریکے پر آورد ناگہ زود

۱۰۵۳۴
 ۱۰۵۳۵
 ۱۰۵۳۶

ولیکن روشن طبع و روشن روئے
 کتابیے کہ در این کتابت را
 ہاں مطربان مزا میر ساند
 حریفان دادم قدح ترا ساند
 چہ سنج و چہ شام و چہ روز و چہ شب

نریان خوش طبع و مریوزگے
 شربے کہ روشن کند روح را
 ہاں ساقیان طبیعت نوالہ
 کاظم دریاں بزم آراستہ
 یکے ہلکتہ دادند وار طرب

۱۰۵۵۷
 ۱۰۵۵۸
 ۱۰۵۵۹
 ۱۰۵۶۰
 ۱۰۵۶۱

مرمت کردن اعظم ہر جاہل و فاسد چہاں دیار گلستان

بعد گرم مہر سی بر آفتاب
 وز زرد مالک بستہ چشم
 کہاں رہے ندرع تکیب کہ
 برا گلہ سے اندر عایت حک شاد
 سواں را بخداست و در آئینہ سر
 عبیدیش شدہ زبردستان
 مقرر ہر غوطہ کر و غوطہ
 ہر تارے کارے بو قمر و قمار
 شدہاں ہم و ہر یک اہل کونہ
 کہ کہ درد عیاد و گل پاسبانست
 گر بے تیز ان و نا ہو مشیلہ
 ہر زوی درد گیرے ہر شکستہ
 بود فارغ از درد و از پاسبان
 زہر ہلے حشر چہاں ست کن
 دل غمستہ جاہلے گیا ہم بود
 بہر سنج گوئی و چہ چہ سے

و گر روز کاہیں لا جوردی کہ
 جہاں جملہ از جوردوراں برست
 ہاں را با تقاضا ترغیب کرد
 رہ عدل اندر ولایت کشاد
 یکے را زور و یکے را بزر
 مطیعش شدہ سرکش از گوشمال
 معین بہر باجیاں کردہ باج
 سزاوار ہر مرتعے کرد کار
 ہر کشور خصم را ضبط کرد
 چنین ست کار جہاں تا جہانست
 غار جہاں را گئے استوار
 بکوسے یکے پاسبانی کند
 ہی ہمت و ایم دریں کارداں
 خدا یا مرا ہم ہی دست کن
 کہ ہر سنج بزم شراب ہم بود
 کتم دست کوتاہ از گل شے

۱۰۵۶۲
 ۱۰۵۶۳
 ۱۰۵۶۴
 ۱۰۵۶۵
 ۱۰۵۶۶
 ۱۰۵۶۷
 ۱۰۵۶۸
 ۱۰۵۶۹
 ۱۰۵۷۰
 ۱۰۵۷۱
 ۱۰۵۷۲
 ۱۰۵۷۳
 ۱۰۵۷۴
 ۱۰۵۷۵
 ۱۰۵۷۶
 ۱۰۵۷۷

صلواتے بدو در ہمہ خاص دوام
چو دورم رسد جام عبرت بیار

بیاساقیا پکن از بادہ جام
چنت ہمہ یام عشرت مسپار

ذکر شمشین صفدر خاں از لشکر

بمشق فارغ از کار شہر و دیار
می عیش میخورد ہر صبح و شام
چو درخوگہ ماہ پیک شہاب
یکے فتنہ زاد از نہاد بشر
چو پایے ہنگام سر پایے خویش
لے فتح زن کو شکستے می نمود
کسے کم ز کسنگر بر آورد سر
چو ماہ نہکسم عورت بار و بار
شد از محط ہر روز در روز و با
بمردند افزوں تر از صد ہزار
سپہ روز و شب کرد روز تیز
یکایک ز کیں کردند سے پدید
برو شد موافق دریاں کارزار
کشیدند تیغے بیک صبح گاہ
بریدند چوں مردم بے وقار
بھیلہ گرفتند راہ فرار
یقین است اس میں قصہ نامور
و سے با خود آمد بگفت و شنید
وگر شیرے آورد اورا بدست
بتدبیر بتوال بر دوست یافت

چشم ہمہ جہوں دریاں روزگار
در اقطار گلبرگہ میر اندکام
یکے روز پیکے در آمد شتاب
بگستا کہ اندر سپاہ سکر
ہاں خاں صفدر کہ باخیل خویش
تیر حصن کتنا بچھن سیرہ بود
بنت باو آن بارہ رہا بستہ در
نہ ماہ تنگ آمد اہل حصار
بحصن اندرون قلہ شد تو تیا
شنیدم کہ از فاقہ اہل حصار
کبیر شش شاہدہ دل اندر گریز
مخاک کہ از صلب عالم چکید
علی بیگہاں نغمے مرد کار
بگردند بلخاکے اندر سپاہ
سرفاق صفدر بی تیغ جفا
علی لا پین و غمزہ میں ہر واہ
ز کناستہ چہ رفت اندر سکر
چو درگوش ادایں حکایت رسید
مثل زند کہ گراہوز شیر بست
تکاد سکر سوز گزیے بتاک

۱۰۵۸۰
۱۰۵۸۱
۱۰۵۸۲
۱۰۵۸۳
۱۰۵۸۴
۱۰۵۸۵
۱۰۵۸۶
۱۰۵۸۷
۱۰۵۸۸
۱۰۵۸۹
۱۰۵۹۰
۱۰۵۹۱
۱۰۵۹۲
۱۰۵۹۳
۱۰۵۹۴
۱۰۵۹۵
۱۰۵۹۶
۱۰۵۹۷
۱۰۵۹۸
۱۰۵۹۹

بھلائی سے زور نہ کرنا	۱۰۶۰۶
گرا پید و نگر از چشم	۱۰۶۰۷
سلمان تلافی گزود از ہر دو	۱۰۶۰۸
ہاں پر قسم بے مشورہ سو گیا	۱۰۶۰۹
بھیلہ کر گنجائے سسکر	۱۰۶۱۰
بھیلہ ز شاخیں تو ہیں غور و دیر	
بیرا ہنگ این تو ہم شکر کشم	
خود ماسے غنچت سخن را کو بگو	
بڑیں قوم سنگیں دل بو الفغول	
بیاید مرادست بے شور و شر	

پندرہواںہ خواجہ جہاں جانب شکر

پس از نام پروردگار جہاں	۱۰۶۰۵
سوے پور عالم نوشتہ دہیر	۱۰۶۰۶
حدیثے رقم کردہ بعد از سلام	۱۰۶۰۷
کسے مرد دانا و فرخندہ راسے	۱۰۶۰۸
شنیدم سر بیوفائے بد تیغ	۱۰۶۰۹
مراد و خور افتاد این دست برد	۱۰۶۱۰
کنوں بادل فارغ اید خرام	۱۰۶۱۱
ازاں تا خلق ہر حیت آید بھنگ	۱۰۶۱۲
گذاری دریاں سوئیے مرد گار	۱۰۶۱۳
دگر خود دریں گار گروی ذریغ	۱۰۶۱۴
چو این نامہ بر پور عالم رسید	۱۰۶۱۵
فریب جہاں خورد از زور تہ	۱۰۶۱۶
بزدل رفیقان لے عقل روز	۱۰۶۱۷
چو غمگین گفت آن حساب بچ	۱۰۶۱۸
بقوت و شور ابلہاں خوش بوند	۱۰۶۱۹
خوش پور عالم سکے ڈالے زور	۱۰۶۲۰
بہ تنقو علی بیگ گفت آنکے	۱۰۶۲۱
کہ داند ہونا آہائے نہاں	
درود و سلام از زبان او زیر	
سراسر درو حشوہ تا مستوام	
غنیمت نہر گار مشکل کشائے	
بڑی بی جو کند اوراں بیدریغ	
کہ بگئے گرجی تو بخور مرد	
کہ گارت سر اسر بر آمد تمام	
بیاید کہ ایدر کوشی بید رنگ	
سپاری بندش کلبہ حصار	
نہ گوہر پست تو ماندہ سنگ	
انجا ویٹا آن کالہ یکا یک بدید	
دراں نامہ گزود از تکر نطف	
کہ گشتند تا غمگین بقوت و شور	
کہ جو اسرا اندر آئے سب	
دے کار و اماں گشوش غوند	
کواں رت بھرتیہ بر پاسے زند	
کہ با خود بر اول اسل اپنے رہے	

صاحب نماید فراز و نشیب	۱۰۶۲۳
بکر صفت شب و روز بر با جفا	۱۰۶۲۴
تنش لا جرم در خورد گور گشت	۱۰۶۲۵
که گنجی گرفتیم با پایگاه	۱۰۶۲۶
سخن راست این است دیگر است	۱۰۶۲۷
سرا انجام جام ندامت چشید	۱۰۶۲۸
سلیسیم ما اوست فرماں روا	۱۰۶۲۹
بفرمان کشید جان سپاری کنیم	۱۰۶۳۰
همه آهین جنگ پولاد خاست	۱۰۶۳۱
بر درخت مردان بغوغا و شور	۱۰۶۳۲
وز وقت حال صاحب شنید	۱۰۶۳۳
بفرمود تا شهر بندش کنند	۱۰۶۳۴
نویسے رواں کرد بر شہسوار	۱۰۶۳۵
درو قصہ حال یکسر بنشت	۱۰۶۳۶
ز افعال آل قوم خدار خوسے	۱۰۶۳۷
نوشته براں صاحب سادہ کیش	۱۰۶۳۸
یکے کو حیس صلیح وارد نگاه	۱۰۶۳۹
برال سوسے یک گام کم نسید	۱۰۶۴۰
ہما نجا بود روز و شب ہوشیار	۱۰۶۴۱
رسانید فرماں بدستور شاہ	۱۰۶۴۲
ز اقصائے گلبرگہ سمت سکر	۱۰۶۴۳
نہنگان ز ہمیش گزشتند وشت	۱۰۶۴۴
فرستاد افواج را سوبہ	۱۰۶۴۵
و داہل سکر بیت انداز	۱۰۶۴۶
کہ دستور از آب چہوری	۱۰۶۴۷
۱۰۶۲۳	۱۰۶۲۴
۱۰۶۲۵	۱۰۶۲۶
۱۰۶۲۷	۱۰۶۲۸
۱۰۶۲۹	۱۰۶۳۰
۱۰۶۳۱	۱۰۶۳۲
۱۰۶۳۳	۱۰۶۳۴
۱۰۶۳۵	۱۰۶۳۶
۱۰۶۳۷	۱۰۶۳۸
۱۰۶۳۹	۱۰۶۴۰
۱۰۶۴۱	۱۰۶۴۲
۱۰۶۴۳	۱۰۶۴۴
۱۰۶۴۵	۱۰۶۴۶
۱۰۶۴۷	۱۰۶۴۸

۱۰۶۲۳ دو سوسے گلبرگہ ہر فریب
 ۱۰۶۲۴ گوید کہ آن صفت در بیخو فنا
 ۱۰۶۲۵ چنان ہے اوچوں کہ از حد گذشت
 ۱۰۶۲۶ کنوں بدگماں گشت دستور شاہ
 ۱۰۶۲۷ یقین نکہ آن من حساب خطا است
 ۱۰۶۲۸ اگر صاحب این کشور از ما کشد
 ۱۰۶۲۹ اگر کشور ما گذارد بمسا
 ۱۰۶۳۰ با شغال دستور یاری کنیم
 ۱۰۶۳۱ یکے فوج داریم حملہ کر اسکے
 ۱۰۶۳۲ کر از ہرہ کا پیر در آید ہر دور
 ۱۰۶۳۳ چون تو گلبرگہ کیسر رسید
 ۱۰۶۳۴ عواناں کہ ہر یک چو آہر مند
 ۱۰۶۳۵ پس آنگاہ آل صاحب ہوشیار
 ۱۰۶۳۶ حدیثے سوسے شاہ کشور بنشت
 ۱۰۶۳۷ چو آگہ شد آل شاہ آند مجوسے
 ۱۰۶۳۸ رواں کرد فرماں بدستور نویس
 ۱۰۶۳۹ کہ بایدز گلبرگہ راند سپاہ
 ۱۰۶۴۰ شتابندہ از چہوری بلذرد
 ۱۰۶۴۱ ہمارد سپہ بلب جو تبار
 ۱۰۶۴۲ فرستادہ شد چو آمد ز راہ
 ۱۰۶۴۳ سپہ راند دستور با کرد فر
 ۱۰۶۴۴ بفرمان شد آب چہوری گذشت
 ۱۰۶۴۵ بھی بود در موضع گل کبرو
 ۱۰۶۴۶ قرابت بیگانہ را تا سنے
 ۱۰۶۴۷ متحد چو زیں گرد آنگاہ گشت

گے نرمی و گماہ ناوا سفتی	گے جنگ جتے وگے آسفتی	۱۰۶۴۷
پوششے گے ہاتھ تر نسوں	نخستنا و اوارح گاہت ہر یوں	۱۰۶۴۸
شہنشاہ بہتینا و تخت گماہ	بر آمد یوں جملہ یوں یک ہوا	۱۰۶۴۹

خواب خوش و بیدار خداوند عالم و معجزات رايات بہت سکر

تخت اندرو اس عادت دہند	شے راکہ ملک مساوت دہند	۱۰۶۵۰
کند کو شطی تارساند ہداد	یکے آنکہ مظلوم زاد در بلاد	۱۰۶۵۱
پو و تارسد دست لغت رساں	دوم آنکہ ہوارہ با مفلساں	۱۰۶۵۲
تر گے تاہ بکنید بود ہوشیار	سیوم آنکہ در طاعت کردگار	۱۰۶۵۳
رواں رایش سحر با ختر کشد	پس آنکہ بہر سو کہ لشکر کشد	۱۰۶۵۴
بہ فیروزیش مہر آید نوو	ہاں بہر پوشان چرخ کیو	۱۰۶۵۵
مگر فر اولاد اسفتند یار	چنین شہ ندیم دریں روزگار	۱۰۶۵۶ / ۳۱۲
کہ نامش ہا پونست و میوں لقب	علا الدین آن شاہ عالی نسب	۱۰۶۵۷
شے بود بر تخت زرین بخواب	مشنیدم کہ آن شاہ نالک در تاج	۱۰۶۵۸
کذاں خواب وادشش بشارت ظفر	یکے خواب خوشش دید آن نامور	۱۰۶۵۹
شب و روز دیراں کن راہ دست	ہاں پور تعلق کہ بد خواہ دست	۱۰۶۶۰
زہر شہر و کشور ز آورد گرد	ہاں رسم حجاج ز آتازہ کرد	۱۰۶۶۱
بد شے کہ مردم دور و کم رسید	بخواب اندر شش شاہ دیندار دید	۱۰۶۶۲
سر و چشم او پر ز گرد و خاک	کو گوئی قنادست تشہ بہ خاک	۱۰۶۶۳
شدہ بر تنش جانہ ہوں کفن	نادرہ ز بانسش یوں از دہن	۱۰۶۶۴
بہت مجز و زاری شدہ آب خواہ	نہ دستاے اندر شش و کلا	۱۰۶۶۵
بہر سو شدہ ہر یکے آب جو	بگریش گروہے ز اصحاب او	۱۰۶۶۶

کے قطرہ آب کم یافتند	پے آب ہر سو کہ بیشترا گفتند	۱۰۶۶۴
بدل گفت کاین ناگس گرم کین	چو بیشترا گفتش خسرو پاک دین	۱۰۶۶۸
دل از شر او می ہر اسد مرا	نہاید باید سستنا سد مرا	۱۰۶۶۹
ہمی گفت لا حولے آں شیر مرد	بگفت ہائیں وزان فو لگہ عطف کرد	۱۰۶۷۰
چو خسرو در اں وہ در آمد شتاب	در اں ناحیہ بود ویسے خواب	۱۰۶۷۱
بہ پیشکش در آمد کیے پیر مرد	نزد آمد از پور دور اں نبرد	۱۰۶۷۲
رخش پر ز سیما سے صدق و صدقا	عجب پیر نورانی خوش لقا	۱۰۶۷۳
برویش عیاں مایہ رو بہی	بدستے دو گوہر ہائش تہی	۱۰۶۷۴
بشہ گفت اں پیر کا سے نیک نام	چو اں پیرا گفت خسرو سلام	۱۰۶۷۵
کہ در کار تو محمد دست کرد گار	چو اعطفت کردی ازاں تا بکار	۱۰۶۷۶
شدی محرم شدہ ترس از حس	چو خاص خدا فی چہ ترسی ز حس	۱۰۶۷۷
کہ یار تو شد از دہے نیاز	بہر یوم و کشور کہ خواہی بتاز	۱۰۶۷۸
بسے مزوہ در خواب از وی شنید	چو شہ روسے اں پیر آزادہ دید	۱۰۶۷۹
بالہام حق اں شہ کامیاب	ہمی گفت با خویشتن ہم خواب	۱۰۶۸۰
کہ فرخندہ رویت ورد سخن ضمیر	کہ گوئی آویس ست اں مرد پیر	۱۰۶۸۱
قوی دل ازاں خواب ابرار شد	چو خسرو ازاں خواب بیدار شد	۱۰۶۸۲
سران سپہ نیمہ پیروں ز نشد	بفرمود تا گوئس بیوں ز مند	۱۰۶۸۳
فلک را بسایہ در آرند سر	بدارند و ہیز سمت سکر	۱۰۶۸۴
باشند شیران آفاق رگیر	پس آنگہ بفرمود در دیو گیر	۱۰۶۸۵
دگر سرفرازاں بابا ہوش و ہنگ	قدر خان دگر شاس پیروز جنگ	۱۰۶۸۶
کہ شد گرد از ستم یکرانش کوہ	ہماں خان ہیت زن باشکوہ	۱۰۶۸۷
ہماں صفد ملک ستمہ کامگار	حما و مالک یل نامدار	۱۰۶۸۸
ملک از در اں صفد رو شیر گیر	تمام ہمہ ملک تاپ وزیر	۱۰۶۸۹
ہماں کہک اں سرفراز گزین	ہماں پور پیو یل و سخن دین	۱۰۶۹۰
ہمہ سرفرازان و لشکر کشاں	چو در شہر ماندند ایں سرکشاں	۱۰۶۹۱

دگر روز شاہ جہاں کوچ کرد	۱۰۶۹۲
ہمی راند خسرو بخت منکر	۱۰۶۹۳
زہ ظارم سبز بگداشت کرد	
ظفر جسرو نصر بخش را ہیر	
رسیدن ریایات اعلیٰ در گلبرگہ و استقبال کنون	۸۳۱۳
عظمت ہمایوں خواجہ جہاں در ممالک	

یکے روز پیکے در آمد چو باد	۱۰۶۹۴
کہ شہ لشکر از دولت آباد راند	۱۰۶۹۵
بگلبرگہ با فتح و لغت رسید	۱۰۶۹۶
جہاں روز دستور شاہ جہاں	۱۰۶۹۷
بگفتا کہ باشند با پوشش و حرم	۱۰۶۹۸
من و شہ دوم روز ایدر رسم	۱۰۶۹۹
چو دیدہ شد آنگاہ دستور شاہ	۱۰۷۰۰
جہاں روز در حضرت شہ رسید	۱۰۷۰۱
و دیدند و دادند ستہ را بخر	۱۰۷۰۲
چو بشنید شاہ جہاں بار داد	۱۰۷۰۳
در آمد ز در صاحب با ادب	۱۰۷۰۴
چو بوسید شاہ جہاں بار داد	۱۰۷۰۵
چو بوسید پاشہ آن ہوشیار	۱۰۷۰۶
پس آنگہ بفرمود پیش سر پر	۱۰۷۰۷
رفتی کہ پرسید فرزند را	۱۰۷۰۸
نوازشش سے کرد شاہ جہاں	۱۰۷۰۹
پس آنگہ بپرسید حال دیار	۱۰۷۱۰
ہمی گفت دستور یک یک بشاہ	۱۰۷۱۱

نوٹ کی تشریح کیلئے نمبر دیکھو۔

چو یکس ازاں روز اندر گذشت	۱۰۶۱۲
ملک آشک را بفرمود شاه	۱۰۶۱۳
مسلمت بده و بر همه مخالفان عام	۱۰۶۱۴
بفرمان شاه آشک در دود	۱۰۶۱۵
لقبیاں گرفتند بانگے بلند	۱۰۶۱۶
گرفته بسردیک خواری گراں	۱۰۶۱۷
کشیدند خولے چو خوان بہشت	۱۰۶۱۸
فلکند ہر سو بفرشش حویر	۱۰۶۱۹
بے قرص بریا نہا رکینتند	۱۰۶۲۰
بہر قرص سینوس انداختند	۱۰۶۲۱
زرت و تر گشتہ اطرا خواں	۱۰۶۲۲
پس آنکہ بے مہتاب طفاف	۱۰۶۲۳
نہاوند در سینہ میسرہ	۱۰۶۲۴
چہ لوزینہ ز یہ جلوت خشک	۱۰۶۲۵
بے قلبا کے طبیعت کشاک	۱۰۶۲۶
زایوان نعمت ہمہ چیز بود	۱۰۶۲۷
ہر آن نعمتے کاں بخاطر گذشت	۱۰۶۲۸
ملک گبر است از آب و تان	۱۰۶۲۹
چو آراستندش ز سر تا پیاک	۱۰۶۳۰ <i>۱۰۶۳۱</i>
براں خواں جہاں جلا بشناختند	۱۰۶۳۱
چو از مایدہ دست ہر س کشید	۱۰۶۳۲
ہی کشت ہر یک بتولین آب	۱۰۶۳۳
در آمد پس آنگاہ بتبول دار	۱۰۶۳۴
ز خوان و خورش چوں بیرواختند	۱۰۶۳۵
دوروی ستادند پیش شاہ	۱۰۶۳۶
ببرواختند از ہمہ سر گذشت	
کہ دستور ما مانندہ آمد ز راہ	
ہمالا بر خواں گو کہ ارد طوام	
اطاعت نمود آنچه از شہ سفیند	
بگوشش فلک و ہر غلغلہ فلکند	
رسیدند با بارہا کے گراں	
خورشہا در دیشک از فرسشت	
بے ناہنا از خمیر و کنیر	
ازاں میدہ کفن بار ہا رکینتند	
ہمد راج مسکوں چو خواں ساختند	
سراسر مروج ترا ز بوستان	
کہ ہر یک بود شکرے رکفان	
پراز دوج و در آج و مرغ و ہرہ	
ببرود وہ ہر یک بگا نور و مشک	
بے ناں خورشہا کے رغبت فرا	
کہ بہ ہر یکے طبع رغبت نمود	
چو مردم نظر کردو بود گشت	
مگس گشتہ برگرداں سادہ خواں	
سراں را سر خواں ہدادند جائے	
ہمد اس وجاں پرورش یافتند	
نوالہ خواں ما نوالہ رسید	
فکے ہدادند ہر سفینہ و خاب	
ہی داد بتبول نعمت گوار	
سراں گرد شہ انجن ساختند	
چہ ارکان دولت چہ اہل سپاہ	

عزیمت کردن ریات اعلیٰ در گلبرگہ جانب سکر

دو سیر شدن محمد عالم با سمران و دیگر بطریق مختصار

دو سیر روز خسرو و گلبرگہ ماند	۱۰۶۳۷
ہماں روز ناز آب چہنوری گذشت	۱۰۶۳۸
سیوم روز نزدیک مقصد رسید	۱۰۶۳۹
منش گشت از دعوت سمری	۱۰۶۴۰
گروہے کہ بودند پیرانش	۱۰۶۴۱
بگفتند کاسے خافل تست را	۱۰۶۴۲
چہاں نغول اخوات از راه برد	۱۰۶۴۳
ندانستہ بودی کہ شاہ دلیر	۱۰۶۴۴
کنوں خیزد بشتاب چون مجراں	۱۰۶۴۵
سرخویش در راه شد گرد ساز	۱۰۶۴۶
محمد چو گفتار یاران شنید	۱۰۶۴۷
پہ پویست بر شاہ چون خستگان	۱۰۶۴۸
سرخویش پر پاسے خسرو نہاد	۱۰۶۴۹
کہلے شاہ جاں بخش کشورستان	۱۰۶۵۰
گرایں بار بخشیش گستاہان من	۱۰۶۵۱
مرا تا بود جاں بقالب دروں	۱۰۶۵۲
چو دیدش بعد عجز چون مجراں	۱۰۶۵۳
پس آنکہ بگفتا کہ بندش کنند	۱۰۶۵۴
ستانند از وقتد وینے کہ بہت	۱۰۶۵۵
بگفت این وسوسہ سکر راند رخس	۱۰۶۵۶
وگر روز سہے سکر رخس راند	
پہ پیشش چہ کوہ و چہ دریا چہ دشت	
چو این قصہ را پور عالم شنید	
گرفتہ دلش پیشش پشیمان رہی	
گوفتند از ہم جاں دا منشش	
فندی غمزہ از بانگ کوس و دراک	
کہ یکسر بدست بلویت سپرد	
در آمد بقصد و خوردشاں پوشیر	
گر یابی از تیغ خسرو را ماں	
ہمی یزدا شکے بسوزد گداں	
بجز حکم شاں بیج چارہ ندید	
شکے تر از دست و پابستگان	
زباں را بعد عجز و زاری کشاد	
جہاں را درت کشدہ دار الاماں	
اماں یا بد از تیغ تو جان من	
مرا از خط حکمت نیسارم بروں	
شہش جاں بہ بخشید چو مگر ماں	
چو صید زبوں در کندشش کنند	
ولیکن زبانش ہزارند دست	
بعد خوشی آن شہر تاج بخش	

۱۰۶۵۷ ازیں مرثوہ شہری چو گلبن شگفت ز مرگاں سر کو چھا خلق رفت

ذکر مرمت کروں شہر سکر و عزیمت مبارخان

در حد و ہر سب و فیروزی یافتن

مرمت ہی کر در دنسے وہے	سرو من شہ کر دسکر گے	۱۰۶۵۸
عجارت ہی کر دآں بوم را	ہی داد انصاف مظلوم را	۱۰۶۵۹
ستد از ضعیفان تکلیف و زور	ستائے کہ ہر کس بنو خا و شور	۱۰۶۶۰
سکر از فتنہ نہ ہا نید باز	ہمہ شاہ داد در ہا نید باز	۱۰۶۶۱
ہمیں مدعی در غرامت بماند	ہمہ شہر و کشور سلامت بماند	۱۰۶۶۲
گرفتہ رہ معرفت ہر کسے	دراں شہر و یدیم عزیزاں بیسے	۱۰۶۶۳
نہا شد در وقتہ را مدخلے	بشہرے کہ باسند یا کال بیلے	۱۰۶۶۴ ۵۳۱۵
گروہے ز مشکل کشایان دین	گروہے ز ان گوشہ نشین	۱۰۶۶۵
سراسر دریاں شہر کام غریب	شدہ ساکن اں مقام غریب	۱۰۶۶۶
بقدر ہنر ہر کسے را تواخت	چو شہر بگیا صحاب اں شہر حقیقت	۱۰۶۶۷
کہ تا زند در حد تر بہت سپاہ	سراں را یکے روز فرمود شاہ	۱۰۶۶۸
بود ہم بہ نیروے اقبال سر	دراں فرج خان مبارک سیر	۱۰۶۶۹
مقدم شد از حضرت شہر یار	ہماں قطب ملک شہ کامگار	۱۰۶۷۰
گئے کام و گے پوہیگے باسٹنا	ہی رائد شکر خیمت گرا	۱۰۶۷۱
کہ خوانند اں را دز گریسی جوہر	حصار سے بدیدند تا کہ ز دور	۱۰۶۷۲
کشیدند شمشیر ہاے دراز	رسیدند چون گردان دز فراز	۱۰۶۷۳
کہ در لرزہ افتاد اہل حصار	یکے حملہ کروند مردان کار	۱۰۶۷۴
چو شب شد گرفتہ ہر یک انگ	دراں روز تا شام گردند جنگ	۱۰۶۷۵
اماں خواست و از حصین آمد فرو	قبائل گاہ دزباں پس از گفت و گو	۱۰۶۷۶

سپه شد از این طعن آسوده حال	رحمت شد و داد ایسان و مال	۱۰۶۷۷
زاد تیغ هوا گرد بگذشت باز	دیگر روز سوسے سکر گشت باز	۱۰۶۷۸
رسیدند بر خسر و کامران	ابا نصرت و فتح سر لشکران	۱۰۶۷۹
غنائیم کشیدند در بال، بهم	برایوان آن شاه دریا چشم	۱۰۶۸۰
سبک دستی سر کشان سپاه	نظر کرد چون شاه گیتی پناه	۱۰۶۸۱
بهر یک جدا گانه لطف نمود	سران سپه را فراوان ستود	۱۰۶۸۲

روال شدن خداوند عالم از سکر جانب مندبول و مال گذاری کردن کهیرس و مفندان دیگر

براد از دهن مهره زر بروں	دیگر روز کاین گنبد نیلگون	۱۰۶۸۳
ز کم کم برگردوں رسا نید گرد	شهنشہ ز شهر سکر کوچ کرد	۱۰۶۸۴
به فیروزی بخت مرکب جهانند	سپه را بر آهنگ کیسر برانند	۱۰۶۸۵
چومرے که یکبار جست از قفس	چو شنید این ماجرا را کهیرس	۱۰۶۸۶
دژ خویش را واخرد از گزند	به ترسید کا فتد و گز باره بند	۱۰۶۸۷
سر خود را نید از پلر بحال	رسولان فرستاد با اسپ و مال	۱۰۶۸۸
قسم راند در و سے بلات و کشت	یکے نامہ چوں دیواناں بنیشت	۱۰۶۸۹
ز فیروزی تیغ سغه آگہم	کہ من بنده از بندگان شہ ام	۱۰۶۹۰
کزیں پیشس کردم فراوان گناہ	از ان ہی نیایم بیابوس شاه	۱۰۶۹۱
در آتش مرا افکند چون سپند	به ترسم کہ چشم شہ دیوبند	۱۰۶۹۲
خواجه دو سالہ فرستم بشاہ	گرم شہ بہ بخشد تمامی گناہ	۱۰۶۹۳
پس آنگاہ پا بوس خسرو کنم	ہراس دل از لطف شہ بشکنم	۱۰۶۹۴
در ان نامہ بالا بہ و چودری	چو شہ وید از ان گونہ خبر آوری	۱۰۶۹۵
نیارند برھا جزاں کار تنگ	بدل گفت شاہان فیروز جنگ	۱۰۶۹۶

که لے مردوانا و ثابت کلام
 دل و جان بدخواہ کردی محفل
 دل و جان تو نیز در پیش باد
 بماندستے ذات کو ملتوی
 ز غمخواری ملک بنم شویم
 غم از خاطر ما بدر افکنی
 نکرودی تو تقصیر در کار ما
 کہ با ملک را نیم بے لے سیف
 و حال گفت و سر بر سر خاک سود
 ہی رفت بر سیف گردن فراز
 مراد ابگفت آنچه از شہ شنید

۱۰۸۲۱ پادشاهی بعد از زود و سلام
 ۱۰۸۲۲ چو با ما شدی یار از جان و دل
 ۱۰۸۲۳ دل و جان ما را چو کردی آلود
 ۱۰۸۲۴ ہمہ کار ما اندرین خسروی
 ۱۰۸۲۵ بیا زود تا ما را دو غم شویم
 ۱۰۸۲۶ تو در ملک ما کار سازی کنی
 ۱۰۸۲۷ چو ہوا را لے مرد حساب و وفا
 ۱۰۸۲۸ درین وقت حیف است صد بار
 ۱۰۸۲۹ چو این قصہ را قاصد از شہ شنود
 ۱۰۸۳۰ ز حضرت بصد خبری گشت باز
 ۱۰۸۳۱ چو بر حساب خود شتاباں رسید

پیوستن قاضی سیف در حضرت جہاں پناہ

سوے شاہ دہلی مدوی نمود
 بکارش بکوشیدہ پیر صبح و شام
 ز سستی دین گشت از عہد خویش
 چو رام خودش دید پیاں شکست
 بیا بودش از خون مہاں تمام
 نہانی در روز ہر ناخوش فلند
 بدل گفت مہر شش سرا سر ز کیں
 بر آرم کنوں از دیارت و مار
 صفایت بعکس آئینہ می نمود
 کہ کردی جفا و نمودی وفا
 کہ ز ہر فلند در سنے دوستی

۱۰۸۳۲ جہاں سیف کو مقطع ار کہ بود
 ۱۰۸۳۳ موافق شدہ با لرائق بدام
 ۱۰۸۳۴ چو بشنید کاں ہند کسے سستی
 ۱۰۸۳۵ یکے عہد یا نامر الدین بست
 ۱۰۸۳۶ بساطے کہ گستر و بر نوش جام
 ۱۰۸۳۷ نے عیش و رجام و لکش فلند
 ۱۰۸۳۸ چو بد عہدیش دید بیت گزین
 ۱۰۸۳۹ بدر کرد پیغام کا سے تا بکار
 ۱۰۸۴۰ مرا تا ز غدر تو روشن نہ بود
 ۱۰۸۴۱ بکوں غدر تو گشت آگہ مرا
 ۱۰۸۴۲ چنین کس نشاید ہم دوستی

دستاویز کیسرتا بے چینیں
 بیگند از باغ دل خار خار
 پیوست بر خسر و دیو گیر
 تن خود بر اعلاص دل کرد وال
 بگفت از طرب مر حیا مر حیا
 سراسر بزرگ نثارش گرفت
 برو مرتعت کرد اندازہ بیش
 چنین ست آئین اہل وفا
 بہر سو کہ باشند پیغے ز نستد
 ز ظالم بیاری عادل روند
 سزد کرد لیل خطر نامدی
 شدہ رہبرت بخت بیدار تو
 چنین آید از مردم با خسرو
 کہ جانت کیے گشت با جان من
 بگیریم اقصا بے عالم تمام
 بہر رزم تیغ دو دستی ز نیم
 زستان داد و ہشش بر خوریم
 برست آنکہ از عدلکش گر بخت
 موافق با بطلان باطل شوند
 رہانند شیران ز بچیر را
 سزلے عذابست ز شومی گناہ
 فراید ہی بر ہمہ خامس و عام
 پدہ خلق را تو ہتائے نصوص
 ز شومی گناہان خودوار ہند

بسوے ز این چو سیف گزین
 وزاں پس سپہ را ندان مردگار
 در اثنا سے رہاں یل شیر گیر
 اعلت را بہ تعظیم شہ کرد وال
 رخس دید چون شاہ کشور کشا
 بعد از زور کنار کشش گرفت
 بفرمود پس خلعت خاص خویش
 بدو گفت کاسے سیف صبا صفا
 کہ در کار مخدوم کو کشش کنند
 چو از داد و بسید ادا گے شوند
 تو بر نامہ الدین اگر نامدی
 چو تو بینق اکنون شدہ یار تو
 سوے اہل اسلام کردی مدد
 ازیں پس کیے جاں بود در و تن
 بیاتابرا یم تیغ از نیام
 دو دل را بہر کار یک دل گینم
 سردشمن دین بجاگ آوریم
 کیے مرد خون چہانے بر بخت
 اگر خلق این ملک یکدل شوند
 بگیرند کیسرتا بے چین را
 فیلے چوں ہوزاں کردہ تباد
 زبوں گیری فتنہ ہر صبح و شام
 خدا یا تو بکشا ورسے از فتوح
 کہ از راستی سر بطاعت ہند

۱۰۸۳۰
 ۱۰۸۳۱
 ۱۰۸۳۲
 ۱۰۸۳۳
 ۱۰۸۳۴
 ۱۰۸۳۵
 ۱۰۸۳۶
 ۱۰۸۳۷
 ۱۰۸۳۸
 ۱۰۸۳۹
 ۱۰۸۴۰
 ۱۰۸۴۱
 ۱۰۸۴۲
 ۱۰۸۴۳
 ۱۰۸۴۴
 ۱۰۸۴۵
 ۱۰۸۴۶
 ۱۰۸۴۷
 ۱۰۸۴۸
 ۱۰۸۴۹
 ۱۰۸۵۰
 ۱۰۸۵۱
 ۱۰۸۵۲
 ۱۰۸۵۳
 ۱۰۸۵۴
 ۱۰۸۵۵
 ۱۰۸۵۶
 ۱۰۸۵۷
 ۱۰۸۵۸
 ۱۰۸۵۹
 ۱۰۸۶۰
 ۱۰۸۶۱
 ۱۰۸۶۲

عبرہ کردن رایا علی از آب کرثه و سبیدن عرایض زرائن و محتر شدن حصار مستد هول

شما ز روی خورشید پرده کفک	دگر روز گایں گنبد دیر پائے	۱۰۸۶۹۹۹۵۱
بشد لشکر انجسم اندر گریز	بر آورد شاه و فلک تیغ نیز	۱۰۸۶۹۹۹۵۲
پئے دفع هر شسته لاجول خواند	شهنشہ سپہ سوا مند هول راند	۱۰۸۶۹۹۹۵۳
ہمی کر صیدک بہر صید گاہ	ہمیر اند منزل بہ منزل سپاہ	۱۰۸۶۹۹۹۵۴
ہتی از نہنگان دشیراں بگشت	ز افواج مشہ حملہ دریا و دشت	۱۰۸۶۹۹۹۵۵
دیار عدد شد سر اسیر خراب	چو بگذشت از کرثہ مانند آب	۱۰۸۶۹۹۹۵۶
چو مو شاں بسورخ سرور کسید	ہر خلق در چار و زور خزید	۱۰۸۶۹۹۹۵۷
کہ اقطاع او جملہ پامال شد	زرائن ازین حال بے حال شد	۱۰۸۶۹۹۹۵۸
فرستاد بر شاہ کفور کشائے	پس آنکہ یکے مرد با پیش درکے	۱۰۸۶۹۹۹۵۹
کہ میخواہم از تیغ مشہ بازداشت	نوشترہ بعد عاجزی عرضداشت	۱۰۸۶۹۹۹۶۰
بپا بس شہ می نیایم ز بیم	منم بندہ بستدگان قدیم	۱۰۸۶۹۹۹۶۱
کنوں در ہر اسم ز شمشیر مشاہ	کزین پیش بسیار کردم گناہ	۱۰۸۶۹۹۹۶۲
فرستد برین بندہ پرگشاہ	یکے مرد وانا کر از لطف سناہ	۱۰۸۶۹۹۹۶۳
دہم پیش از تیغ اعمال خویش	تا ایم برو قصہ حال خویش	۱۰۸۶۹۹۹۶۴
بفرموداں شاہ پد ہنیر گاہ	چو خواندند این قصہ بر شہریار	۱۰۸۶۹۹۹۶۵
رو سوے آن بندو کے وفا	کہ آن حاجب قصہ قاضی بہا	۱۰۸۶۹۹۹۶۶
مراہست با تو فراواں عیب	گوید کہ اسے ہندو کے پر فریب	۱۰۸۶۹۹۹۶۷
سلامت برمی خانہ با جملہ رخت	تو گر ایرو آئی بہ نیرغے بخت	۱۰۸۶۹۹۹۶۸
حصارت نہ تلو کوس بر آساں	بود جان تو در حصار اماں	۱۰۸۶۹۹۹۶۹
حصارت کتم جملہ بر خاک پست	دگر نے بر آرم نہ آرم دست	۱۰۸۶۹۹۹۷۰

تے خاکسارت بجاگ افکنم
 زخم آتھے در پرو بوم تو
 برآرم کے تیغیوں اڑدیا
 نراین چو این قلمه درگوشش کرد
 بدل گفت خشم شہان تش است
 ازیں پیش کردم گناہاں بے
 ہاں پاکہ دروز حصاری شوم
 غرض چوں زائن ز خسرو رسید
 پس آنگاہ در جام کہت ڈی پانڈ
 بھند ہوں گوپال را عہدہ کرد
 پس آنگہ بتروں بکرکوت ہسم
 چشم دید کاں ہندھے فتنہ فن
 بدل گفت چوں شد بہر بوم در
 تختیں ہاں وہ زین برکسہم
 پس آنگہ کسہم قصد آں نابکار
 چو شاہ جہاں عزم مند ہوں کرد
 برآمد گر روز چوں آفتاب
 یراں سوے چوں کرد شکر کے
 بدل گفت کاہن خسرو گرم کیں
 برینساں کہ بر قصد میں در کسہست
 ہاں بہ ازاں پیش کاہن دیو بند
 شہبوز فرستم سوے بھگت
 ورنے ہرسم کہ ایں بوم در

۱۰۸۵۷
 ۱۰۸۵۸
 ۱۰۸۵۹
 ۱۰۸۶۰
 ۱۰۸۶۱
 ۱۰۸۶۲
 ۱۰۸۶۳
 ۱۰۸۶۴
 ۱۰۸۶۵
 ۱۰۸۶۶
 ۱۰۸۶۷
 ۱۰۸۶۸
 ۱۰۸۶۹
 ۱۰۸۷۰
 ۱۰۸۷۱
 ۱۰۸۷۲
 ۱۰۸۷۳
 ۱۰۸۷۴
 ۱۰۸۷۵
 ۱۰۸۷۶
 ۱۰۸۷۷
 ۱۰۸۷۸
 ۱۰۸۷۹
 ۱۰۸۸۰
 ۱۰۸۸۱
 ۱۰۸۸۲
 ۱۰۸۸۳
 ۱۰۸۸۴
 ۱۰۸۸۵
 ۱۰۸۸۶
 ۱۰۸۸۷
 ۱۰۸۸۸
 ۱۰۸۸۹
 ۱۰۸۹۰
 ۱۰۸۹۱
 ۱۰۸۹۲
 ۱۰۸۹۳
 ۱۰۸۹۴
 ۱۰۸۹۵
 ۱۰۸۹۶
 ۱۰۸۹۷
 ۱۰۸۹۸
 ۱۰۸۹۹
 ۱۰۹۰۰

روان ترا کرد بادے مسہم
 برم آب از گوہر شدم کو
 سرت را کتم در دم از تن جدا
 صلیب و تباں را فراموشش کرد
 گنہ گار را عطف از پیشاں خوش
 مرا زندہ کتر گذارد کس
 پیاسے خود اندر لالہ کم
 بیابوس خسرو سید
 سید بہر حفظ
 پرو نامہ در کرد
 دو ہند و فرس
 نئی آید از بہر
 ز مند ہوں نام
 ز ہیبت دل
 سرش را بہر
 کہ بودست در اں
 چو باوے گذشت
 بر آورد و ہینری
 کہ بگذشت صیتش
 کند ختم را چو
 ز شمشیر کیم
 گر عطف افتد
 بیفتد ز افواہ

شہنوں زبون شکر نرائن در شکر منصوبہ

و منہم شدن لشکر زائن

سیوم روز آن ہند کے کینہ خواہ	۱۰۹
زہند و داز شلم تا بکار	۱۰۹
بشکر شے ہو کے انداختند	۱۰۹
حصاری چو آن شور و غوغا شنید	۱۰۹
شہنشاہ چو شنید غوغا و شور	۱۰۹
بزدیک سوارہ ز لشکر یوں	۱۰۹
سراں سپہ نیز بیروں زدند	۱۰۹
چو خان مبارک چو سیف گزیں	۱۰۹
ولیکن در شاہ نایب بہسم	۱۰۹
سواراں بے زاسب انداختند	۱۰۹
چو اہل سپہ در ستیز آمدند	۱۰۹
گروہ خریدند اندر حصار	۱۰۹
ز باران تیریلان سپاہ	۱۰۹
دراں شب بے ہندو آمد ایر	۱۰۹
سلامت ز شیران دستم نمود	۱۰۹
سپہ پر پے آن گروہ پید	۱۰۹
پس آنگہ زور و ازہ گشتند باز	۱۰۹
یہ فتراک بسہ سر ہندواں	۱۰۹
بے زندہ پہلے اہل فساد	۱۰۹
پیش مشاوت و ہر سر کشتے	۱۰۹
سکرم ازاں تختہ درخندہ شد	۱۰۹
شہ شرق بر تخت زر بار داد	۱۰۹
ششویں فرستاد سوسے سپاہ	
سوائے دولت و پیادہ ہزار	
بے شور ہر سوسے انداختند	
گردے بچو نیز لشکر دود	
ہماں لفظہ پنشست بر پشت پور	
ز اہل ششویں ہریر بخت خون	
یکایک بر اہل ششویں زدند	
کر بستہ ہر یک بر آہنگ کیں	
ملک احمد حرب و دیگر چشم	
پیادہ بے بے سپہ ساختند	
ششویں نیاں وہ گریز آمدند	
گروہ نہادند سرور فرار	
شدہ خار پشت این گروہ تباہ	
و گر جسد گشتند آماج تیر	
ہماں ناہی رفت با بست مرد	
بدرہ ازہ کجام کھنڈی رسید	
سوسے لشکر خویش از توکتاز	
بشکر بہ پوست ہر پہلو اں	
بے ہندی اسپان تازی نژاد	
بچندیشہ ز اہل ششویں فرستے	
کو اکب چو ہند و پیرا گشتند	
در عیش پرورے لشکر کشاد	

که آمد بسته بخونریز گاه	امیران شب را بفرمود شاه	۱۰۹۱
برآمد از خون شان رود نیل	بر اجماع بعضی برآمد پیل	۱۰۹۲
بفرمان خسرو نهند داد	گروهی دیگر را بگرد حصا	۱۰۹۱
که دانست تا شش بهر کشتوی	امیران شب زهند و سر	۱۰۹۲
په بسته پیش شه انداختند	مراد را چو شد روز بشتافتند	۱۰۹۱
پدارش برآورد گرد حصا	بگفتا چو دیدش شه کامگار	۱۰۹
کشیدند اسپان بدرگاه شاه	هزین پس زهر کسرا سپاه	۱۰۹
بهر کس که آورد آرام کرد	چو شه ویدا سپان گیتی نورد	۱۰۹
باقتضای عالم خبر در رسید	چو شه را برین گونه گنجی دوید	۱۰۹۱
بے لشکر خود با تمام نشست	در آن روز زور زمان شکست	۱۰۹۱
نوار شبنم شش نقتد بسر	چنان خود در هشت که بار دگر	۱۰۹۱

رسیدن شاهزاده معظم طفرفاں پاپے پوس شاه

یقین وارث ملک رگ زین است	طفرفاں که شہزادہ را میں است	۱۰۹۲
بمندیول آمد شکار افگناں	پہلے شہزادہ را یات شاہ جہاں	۱۰۹۲
ہمہ نامداران روز نبرد	سوار و پیادہ سے جمع کرد	۱۰۹۱
کہ مشتاق پاپوس صفدر بود	زمرج آں سپہکش عزیمت نمود	۱۰۹۲
سپہ راند ہر کس شہزادگان	رواں شد بر آئین آزادگان	۱۰۹۲
شدہ ز پیش بخت و دولت رفیق	رواں کرد عسرتادہ و منجینق	۱۰۹۲
بشارت یشاہ مظفر رسید	چو شہزادہ نزدیک لشکر رسید	۱۰۹۲
بر اسپان بہ بندند زین تمام	بفرمود کارگان دولت تمام	۱۰۹۲
دو فرسنگ از حد لشکر روند	بہ تعظیم خان مظفر روند	۱۰۹۲

برو سوسے شہزادہ مستور خان	ملک شیک خان بہاں نواز	۱۰۹۴۸	۱۱۰۳۹
چپ در امتش بختیوار	بگت این و ہشاہ جہاں بار داد	۱۰۹۴۹	۱۱۰۳۰
دو پند تجاب	چو شہزادہ آبدیوان شاہ	۱۰۹۵۰	۱۱۰۳۱
کہ شہزادہ آمد چکا	دادند مرادہ بشاہ جہاں	۱۰۹۵۱	۱۱۰۳۲
تن از پیرین پیرین	ہمی خواست بیرون قد شاہ را	۱۰۹۵۲	۱۱۰۳۳
کہ در خاک آرد فر	بصدخرمی آنچه گفت شاہ	۱۰۹۵۳	۱۱۰۳۴
درون سدا پر وہ	در آمد بہ فرمان شاہ سلیم	۱۰۹۵۴	۱۱۰۳۵
چو پاپوس شہ کرد پیش ایستاد	سر جا پیش شہ بر زمین سر نہاد	۱۰۹۵۵	۱۱۰۳۶
کو کوئی بگل باد بھی رسید	بہ خندید شہ چونکہ پیش بدید	۱۰۹۵۶	۱۱۰۳۷
کہ گرفت آداب از اہل کمالی	عجب کرد از اہل گوہر خور دسال	۱۰۹۵۷	۱۱۰۳۸
در آورد شہزادہ را در کتار	وزاں پس بصدخرمی شہ پایہ	۱۰۹۵۸	۱۱۰۳۹
جہاں گشتہ خرم بچوب اختری	بوز شہید گردہ قران مشرعی	۱۰۹۵۹	۱۱۰۴۰
بے خدستہ پیش خسرو شہید	محلے چنین چل کہ شہزادہ دید	۱۰۹۶۰	۱۱۰۴۱
سپہ شذو و سرد آراستہ	شہش واد پس خلعت و خواستہ	۱۰۹۶۱	۱۱۰۴۲

ذکر در اوین شکر منصور و حصار

منہول

ہمہ سر فرازان و کا	یکے روز از حکم شاہ جہاں	۱۰۹۶۲	۱۱۰۵۰
بر آہنگ وزبے	زرد و آب کہتہ گذار شدند	۱۰۹۶۳	۱۱۰۵۱
کزان عملہ لڑہ	یکے عملہ کردند مردان کار	۱۰۹۶۴	۱۱۰۵۲
بر آمد زہر کنگرہ نفسیہ	نیہتاں شدہ دزر باران تیر	۱۰۹۶۵	۱۱۰۵۳
چو دستے بہر کنگرہ یافتہ	ز بنیاد بر سجہ دوسہ کا فنتہ	۱۰۹۶۶	۱۱۰۵۴
شدہ تیغ انداز تیزہ گذار	ہر بران شکر بر اہل حصار	۱۰۹۶۷	۱۱۰۵۵

پواق اور روز عدد و نذر وال	۱۰۹۶۸
نر جاں حاسمہ ہندوان بجاہ	۱۰۹۶۹
شورسہ تا گا پشیر اٹکنے	۱۰۹۷۰
بہر سے یونین لیں لڈ کار نزار	۱۰۹۷۱
چہ کار آیدم چار نزار خاک	۱۰۹۷۲
ہم ملک عالم چہ کار آیدم	۱۰۹۷۳
ہاں یہ تبدیر آہستگی	۱۰۹۷۴
پس آنکہ بگفتا شہ سرفراز	۱۰۹۷۵
ہم سرفرازان دشمن شکار	۱۰۹۷۶
دراں روز اہل دز ابر شدند	۱۰۹۷۷
بفرمان شہ سرکشاں سرسیر	۱۰۹۷۸
مے چار شکر دراں حسن آند	۱۰۹۷۹
ہم آخر زائن بر ایوان شاہ	۱۰۹۸۰
بگفتا کہ شاہانگن ہے سے چار	۱۰۹۸۱
ولم در ہر اس ست از جرم خویش	۱۰۹۸۲
انراں رو بر ایوان شہ نامدم	۱۰۹۸۳
چشم شہنشاہ نشیند فرو	۱۰۹۸۴
زائن پودر حضرت شہریار	۱۰۹۸۵
فرستاد آنکہ دو سالہ خواجه	۱۰۹۸۶
بے خدمتیاں لرے شہاں	۱۰۹۸۷
چو ہندو شد از شاہ جو ییہ پذیر	۱۰۹۸۸
زند ہول در جانب مرجع راند	۱۰۹۸۹
بدل گفت شہ چون چنین دید حال	
نیا پد کہ چشمے بند بر سپاہ	
کہ در روز تیر و کسختہ مردان ز زنی	
بسوزم ز ہندو اگر عدد ہزار	
کہ گردو سلطانے ایدر ہلاک	
بقاعے مسلماناں ہی با یدم	
کشایم من اس کار ز اہستگی	
کہ شکر ہم گردو از حصن باز	
اینگے بگیری ند گردو حصہ	
بے کشتہ باقی محقر شدند	
ببستہ بقلعہ کشاکی کر	
بہر صبح دہر شام خون می فتاند	
رسواں فرستاد و شد ہندو خواہ	
مرا کردہ شد وہ بجاں زینہار	
تم در خواش ست سببہ پیش	
ز کشر مندی گنہب نامدم	
من و آستان شہ نامجو	
بے سعذرت کرد شرمندہ وار	
پذیرفت آئندہ را سادو باج	
فرستاد از بہر شاہ جہاں	
دگر روزاں شاہ روسغن ضمیر	
ہے یک دو در قلعہ مرجع ماند	

عزیمت ز ایوان عالی در حکمت پین بعزم شکار

شکست از نیکبای و صبح طرب
 سوسه کون آورد و درخ ناکهان
 گذشت از صفایات قطار خوش
 فتاد آسمان وز زمین در شکوه
 چو برگ کبک هر گجا کو به سار
 بگانی از سپاهش بو آگاه گشت
 و گر روز لشکر به پهن رسید
 از آن شهر اسباب دشمن تمام
 همه کرد و رو که زمین بی سپر
 سپه از غنیمت گشتی شد ستوه
 سوسه کشور خود بگشت باز
 پیا سوسه لشکر ز سمعی ۱۱
 و گر روز سوسه نگر جیش راند

و گر روز کافور هندو مش
 سپه راند و تفریح شاه جهان
 فکنا را فلک شاه فرخنده پیش
 زنی گشت از صید صحرا و گوه
 شکر از جنینش خسه و کامگار
 غرور شاه ز کتبی پهن در گذشت
 با کرد پهن بکوه خسته پید
 گر قدرت کان با موب خوام
 بدو هفته لشکر و راه دوم دو
 همه دشمن از بیم بگرفت گوه
 و گر روز خسرو پیش از ترکش از
 بمرج آمد آن شاه در پاسبان
 در آن قلعه شه یکدومه عیش راند

۱۰۹۹۰
 ۱۰۹۹۱
 ۱۰۹۹۲
 ۱۰۹۹۳
 ۱۰۹۹۴
 ۱۰۹۹۵
 ۱۰۹۹۶
 ۱۰۹۹۷
 ۱۰۹۹۸
 ۱۰۹۹۹
 ۱۱۰۰۰
 ۱۱۰۰۱
 ۱۱۰۰۲

عزیمت رایات اعلی جانب کر و گلرگ

بید نزدیک مرز نگر در رسید
 بپس کار سازی اقطاع خویش
 همه جان خود پیشکش ساختند
 ز راهی برگ هر یک با اندازه ساخت
 که شد نام او در دهر خاص و عام
 رسال نو بنو مشو با بخشش از ظفر
 وزیشان گذشتند طلب کرد مال
 سپه راهی کرد هر سو برات
 خفته آسوده دهرقان و ایل نبرد

چو شاه فلک قدر و اختر سعید
 بهر جازمین دار آمد به پیش
 با خلاص شه سرکشان تا خنده
 نشینش با کرامت عالی می نوشت
 و گر روز آن خسرو نیک نام
 بزود بارگت بگفته بگشت
 ز سر داد و نطقشان را مثال
 دوسه هفته از حاصل بر گیات
 چو تریسند اقطاع و اوانج گوه

۱۱۰۰۳
 ۱۱۰۰۴
 ۱۱۰۰۵
 ۱۱۰۰۶
 ۱۱۰۰۷
 ۱۱۰۰۸
 ۱۱۰۰۹
 ۱۱۰۱۰
 ۱۱۰۱۱

در اقطاب گلبرگہ دمساز گشت	دگر روز از آب چہ غوری گذشت	۱۱۰۱۲
فرستاد سورا پرو ساد و باج	ستند از لیکر و سیم خراج	۱۱۰۱۳
شکاکے ہی کرد تا یک دو ماہ	وزیں پس بر دل ترزد و بارگاہ	۱۱۰۱۴

آئین قیرخان از کوبر بہ نیت عسدر

و منہم شرم شدن او

کہ از ظلم و سیداد شد سر بلند	شنیدم جان قیرخان ترند	۱۱۰۱۵
پر پیوست در حضرت شہر یار	بہ تزد و یک روزے آن تابکار	۱۱۰۱۶
سیوم روز آن پیرکان فساد	شہش کرد تعظیم و خلعت ہدایہ	۱۱۰۱۷
باغرا ہوا دبار بے امر شاہ	چو شد روز چون روزگار شہ سیاہ	۱۱۰۱۸
چو شنید آن شاہ قرخ نبرد	یکایک از آن بردگہ کوچ کرد	۱۱۰۱۹
بدنبال آن اہوسے دام جست	شنیدم بیکبارگی برنشست	۱۱۰۲۰
ابا سر فر از ان حضرت پناہ	رواں شد شتابندہ از بردگاہ	۱۱۰۲۱
بر آمد ز ہر جانبے گسید گیر	ہمہ بنگہ قیرخان شد اسیر	۱۱۰۲۲
بر و تاختہ لشکر از ہر طرف	صفت قیرخان شد فرادان لعل	۱۱۰۲۳
گر یزدنگان را کساں در گلو	فلندہ پلان سپہ سو بسو	۱۱۰۲۴
قتادہ گریزاں بیک جو سبار	ہماں قیرخان مرد ز ہمار خواہ	۱۱۰۲۵
بدنبال فرعون آخر یزدماں	چو بوسی عمر آن شہ گامراں	۱۱۰۲۶
کہ بر تا حفاظاں زند بانگ تہر	شنیدم بفرمان دارلے دہر	۱۱۰۲۷
گر یزدنگان را در آفت کشید	کے سببے از غیب ناگہ رسید	۱۱۰۲۸
بصد حیلہ آن پیراںال جو گذشت	بے لشکر قیرخان ترقی گشت	۱۱۰۲۹
بکو برزا شفتگی سر نہساد	ہمہ بنگہ و خیل دادہ بساد	۱۱۰۳۰
چو بدخواہ را جان تنگ بردہ دید	وزیں پس ہماں قیامت رسید	۱۱۰۳۱

جہاں دوم پیر و سعادت رسید	عناں را سو برد خود پر کشید	۱۱۰۳۲
دہا کرد یاد ان بدخواہ را	اماں داد اسیران برنگاہ را	۱۱۰۳۳
کہ باشند پر پرگشاہان رسم	چنین آید از خسروان کریم	۱۱۰۳۴

چندش رایات اعلیٰ جانب کلیان و چو پوستان سکندر خاں بحضرت شاہ جہاں پناہ

کہ تا شش شد از مدخل و حسان بلند	دگر روز آن شاہ فیروز مند	۱۱۰۳۵
سیر برانند بر رسم و ساز کلیان	رخ آورد در جانب کلیان	۱۱۰۳۶
یکے دایرہ گرد جھنش کشید	چو در کلیان با سعادت رسید	۱۱۰۳۷
بقصد جہاں پیرک خامکار	ہمی بود آنجا شہ کامگار	۱۱۰۳۸
کہ دست از دلیران آفاق برد	پس از چند روز جہاں خان کرد	۱۱۰۳۹
شدہ خان اسکندر اورا خطاب	پسر خواندہ اورا شہ کامیاب	۱۱۰۴۰
بر آئین و آہنگ کار آہسان	بیادہ پا پوس شاہ جہاں	۱۱۰۴۱
شہش داد یک چتر لعلی دگر	چو پا پوس شدہ کرد آن نامور	۱۱۰۴۲
سہاگش بر آئین آزادگان	بگفتش کہ اے فخر شہزادگان	۱۱۰۴۳
کہ در دوش آرمی دریاں جہد شو	بقصد جہاں پیر بد جہد شو	۱۱۰۴۴
بقران اں خسرو نامجوے	دگر روز اں خان فرخندہ رود	۱۱۰۴۵
چو بٹنید فرماگش شہسرایہ	جہاں خان اسکندر دوس شکار	۱۱۰۴۶
کہ اں پیر بد جہد بطلال را	بگفتا بجاگ در بادشاہ	۱۱۰۴۷
اسیران آرم برالوان شاہ	بہ زنجیر بستہ چو اہل گشاہ	۱۱۰۴۸
کہ آد منصب ایں فیروز نام	رواں شد بقصد جہاں پیر خام	۱۱۰۴۹

مصاف وادین سکندر خاں با قیر خاں

واسیر شدن قیصر خاں پر دست او

زور گاہ صفدار چون گشت باز	ہماں خان اسکندر سر فرزند	۱۱۰۵۰/۵۳۲۲
وزاں پس بفرمان شاہ چہاں	خوامید و در بدر از کلیان	۱۱۰۵۱
بر آہنگ پیکار شکستید	سوئے کور آن خان اختر سعید	۱۱۰۵۲
بزد یار گاہے دو فرشتگ دار	چو از بدر آن صفدر دوی شکار	۱۱۰۵۳
نہ گویند گمان چوں شنید این خبر	ہماں پیر بد عہد و ظالم سیر	۱۱۰۵۴
سپر را یکایک نہ کوبہ بر اند	نہ از غارتے وحشت قرارش نماند	۱۱۰۵۵
چو بدست ناساختہ پہلو اوں	بلشکر گہ بدر زوتا کہاں	۱۱۰۵۶
بر آمد بیک مرکب خوش رنگاب	بروں آمد از خر گہ خود سشتاب	۱۱۰۵۷
یکے حملہ کرداں یل نامدار	خود شاں چو کردان شہزادہ شکار	۱۱۰۵۸
شد از حملہ او چہاں مد گرفت	وزاں حملہ قلب عدو بر گرفت	۱۱۰۵۹
ہمیں گشت پس ماندہ نہ از ذرا	ہمیں رفت دنبال اہل فرار	۱۱۰۶۰
دراں جو بلہ بود اندر کہیں	شنیدم ہماں پیرک گرم کہیں	۱۱۰۶۱
عناں سوئے قلب مخالف کشید	چو قلب خود از خشم شکستہ دید	۱۱۰۶۲
ہمہ بنگہ بدشش آمد بدست	بیک حملہ قلب مخالف شکست	۱۱۰۶۳
برو تاخت با چند جندہ سوار	ہماں فرخ شہاں یل نامدار	۱۱۰۶۴
کہ دنبال او بود فوجے گراں	برو حملہ آورد آن قیر خاں	۱۱۰۶۵
چو فوجش بیک بود ناورد تاب	پس آں فرخ شہاں ثابت رنگاب	۱۱۰۶۶
بہ پست شد آں سرکش نامدار	نہ پیشش شنیدم دو املع دار	۱۱۰۶۷
بہ پیوست بر نیت ساز جنگ	ہم کہ خود بہ چند سرکش ہنگ	۱۱۰۶۸
کہ افگند در زور شیراں خلل	یکے جو رہنماں دیو بکر نیل	۱۱۰۶۹
کہ ہر یک بے صفت ہوجا شکست	و گر چند جنگ آورد چہرہ دست	۱۱۰۷۰
کہ تا دید کہ امر وز تاہم سر	شنیدم کہ گفتند با یک دگر	۱۱۰۷۱

پانجم شتر سنده از همساں	چو دروا تا نیم کردا بخانی	۱۱۰۶۳
یک امروز داد شجاعت و کیم	چو این قصه گفتند با هم دیگر	۱۱۰۶۴
دریں کار هر یک نهادند سر	ازاں پس چو شیراں برآشوفتند	۱۱۰۶۵
بیکبارگی جمله برگو گفتند	چو آن قیرخان دید آن چیرگی	۱۱۰۶۶
برفت از سرشش دلوئی خیرگی	نه پیش در لیراں عتال تاگشت	۱۱۰۶۷
چو زانجا یک آمان ج دایه گذشت	همان فخر شعبانیش از پس رسید	۱۱۰۶۸
رواں جعد بر رفت و کسیر کشید	تیا دند از اسب هر دو تسوار	۱۱۰۶۹
خروشه بر آمد اناں کار زار	بکوشید پس لشکر قیرخان	۱۱۰۷۰
که یا بد خلاصی سپهدا سرشاش	ز پس چو تی خونک اندر آنجا گذشت	۱۱۰۷۱
ازاں خاک کو بر همه سرخ گشت	صفت بدیاں چیر هدستی نمود	۱۱۰۷۲
ز پیشش حریفان خود کور بود	گرفته همان قیرخان در اشتاب	۱۱۰۷۳
بروند برخان مالک خطاب	چو آن خان سکندر ساهه کیش	۱۱۰۷۴
عدور ابکام عدو دید پیشش	بخندید چو غنچه در صبح دم	۱۱۰۷۵
مثل زوبه پیش سران چشم	که پاشاه خود هر که عهد و شکست	۱۱۰۷۶
بگرد سرشش زود در خاک لبت	وزاں پس همان خان کوشو خودیو	۱۱۰۷۷
بفرود تا بخش شعبان بنو	بر رفت تا آمد بر ایوان شاه	۱۱۰۷۸
دید مزده مر خسرو دین پناه	خود از جو بگه سوسه کو بر رفت	۱۱۰۷۹
خواهید بر قصد آن حصن لغت	محصر بگرداں حصار بلند	۱۱۰۸۰
بفرودزی آن خان فرودزند		

عزیمت رایات اعلی از کلپیان و فتح کردن حصار

همین قصه خان سکندر شنید	چو رایات اعلی بکوبور رسید	۱۱۰۹۱
قسم هم بجاک درشش کرده بود	برآں سال که تو سله بشکسته بود	۱۱۰۹۲
بیاد زد بر شاه کشور کشا	بهر خمیر بسته همان پیر را	۱۱۰۹۳

شہش سر بسوید و شد عذر خواه	بصد غری کردیالو بس شاه	۱۱۰۹۴
کہ یاشندہ پر رسم آزادگان	بگفتار شایسته شہزادگان	۱۱۰۹۵
کہ از گفتہ خود نتابند روسے	چنین آید لے خان فرخندہ نو	۱۱۰۹۶
کہ این پیر پطال را در زماں	وز این پس بفرود شاه جہاں	۱۱۰۹۷
وزیں بوم و پر شراد کم کنند	بہر اوار آ نسبت کہ گردن زنند	۱۱۰۹۸
چو بشتید این قصہ دل پسند	ہاں خان شکر کش و دیو بند	۱۱۰۹۹
چو جاں بخش شاہی و کشور کشا	بگفتا کہ شاہا جہاں سرور ا	۱۱۱۰۰
وز این پس تہ حصن او غیمہ زن	یکن جان این محرم انعام من	۱۱۱۰۱
کنند توبہ از ظلم و حسرت یہ وہد	گر آید و نگہ سرور اطاعت بہد	۱۱۱۰۲
بہریم از تن سرکش بیدر بیخ	اما نش و ہد شاہ و رستے بہ تیخ	۱۱۱۰۳
رضا داد بر گفت خان سلیم	چو بشتید این قصہ شاہ کریم	۱۱۱۰۴
پر آئین ہشاہان کشور کشا	تہ حصن کو بر برد غیمہ زما	۱۱۱۰۵

ذکر و تسبیح این کتاب متضمن حیات عظیم سکندر خان عالم عالیاً

نہاں خامہ زن را بخاطر گذشت	قلم چوں دریں نامہ آسودہ گشت	۱۱۱۰۶
کہ نوشتہ رساند دریں روز نگار	کہا میں نامہ در حضرت شہر پار	۱۱۱۰۷
کہ است این محل اندراں بارگاہ	کہ دار و چنان قہے پیش شاہ	۱۱۱۰۸
کہ اوادو شہ در مراتب کمال	تہرے کہ خہ بہت فرخندہ فال	۱۱۱۰۹
کہ بروست خسرو تو اند سپرد	کہ تو اند این قصہ را پیش بود	۱۱۱۱۰
ہاں نایب حاجب خاص شاہ	دریں بودہ ام کہ پس چند گاہ	۱۱۱۱۱
کہ بد حاجب قصہ زین پیشتر	بہا الدین آل مرد فرزند فر	۱۱۱۱۲
ضمیرت در معرفت کردہ باز	مرا گفت کاسے حاجب کیخ بند	۱۱۱۱۳

رہنماؤں سکندر باسکندر کے	ہاں پر چین پر دور و فریب کے	۱۱۱۱۳
چینر خواندہ شہاہ والا تبار	یہاں خان اسکندر کا سنگار	۱۱۱۱۵
کہ عرض کتہ پیش فرماں روا کے	پر زود این دفتر دلکشا کے	۱۱۱۱۶
مشنیم من این قصہ رول پذیر	چو زان مرد وانا اور دشمن خیر	۱۱۱۱۷
بقربان شہزادہ بشتا قسم	پر تہیب ہاں نامہ رو با قسم	۱۱۱۱۸
ندیدم کسے در جہاں ہر سسش	نظر چوں کشادہ بیال و پیش	۱۱۱۱۹
کہ یقین تو گوئی دو صد شکر است	بگفتم مگر رسم دیگر است	۱۱۱۲۰
بروق بردیش گلستان پیش	یکے کرد نورستہ از باغ پیش	۱۱۱۲۱
زیر شش سرایمہ کشتہ شہاب	ز شمشاد لرزہ در آفتاب	۱۱۱۲۲
دو صد چند دیدم در آن تا بگو	ز چندا تکہ بشنیدم او صاف او	۱۱۱۲۳

صفت ملک ہندوستان متضمن حد سلطان اعلان

خلجی نور الدین محمد قدس و مذمت محمد شاہ بن تغلق شاہ

کہ جنت بردشک این بوستان	خوشادونق ملک ہندوستان	۱۱۱۲۴
چو خاسے بر خسار ہر ناز نہیں	سوادکشت شدہ زیب رو زمین	۱۱۱۲۵
بہر چار فصلش ہولے بہشت	چو کبریت احمد در خاک گشت	۱۱۱۲۶
کہ کس در تو ز اندر و کردہ خوشے	در دوپستیں کس خوشدہ جگہ	۱۱۱۲۷
بھیواں ہمہ آب اوسا زوار	رواں ہر قدم اندر و جو تبار	۱۱۱۲۸
ولیکن ز ظلمات بیرون مدام	شدہ آب او آبکیواں تمام	۱۱۱۲۹
و مد گل در و گر بکار ند خسار	بفصل خزانہش در آید بہار	۱۱۱۳۰
در و سببے دادہ نفع سحاب	سرخسہ ہر خاک او با گلاب	۱۱۱۳۱
ز قوم اندرین گل شود گستاخا	سوم اندرین بارغ کرد و صبا	۱۱۱۳۲
در و آدمی را تو شش آدم گاہ	چہ در صبح گاہ و چہ در شام گاہ	۱۱۱۳۳

زمین سایہ در سایہ از شاخسار	کشایشش مرہ گبین و میوہ دار	۱۱۳۳
مسطر سفیدہ آبلش اندر سے گل	مسطر سفیدہ خاکش از بو بو گل	۱۱۳۵
لازورد و راترندہ کردن تو ان	چو آبش تو دور پیر کرد و جواں	۱۱۳۶
زیادش شد خوش چو کسمر	ز خاکش توئی گشتہ اصل بشر	۱۱۳۷
رسید از عراقین و سغد و عرب	کسے کا ندین بوستان طرب	۱۱۳۸
کہ از بولد خود کم آورد یا و	چنان بست دل اندرین خوش بلا	۱۱۳۹
بگردند ایم سیاحت کنان	چنان دید گانے کہ گرد جهان	۱۱۴۰
نگیرند ما ہے بشہرے قراہ	نہ بندند خاطر سہر ز بیج دیار	۱۱۴۱
ور آیند تا کہ سیاحت کنان	ہم آخرو در ملک ہندوستان	۱۱۴۲
یروں زیں دیار و دمن کم روند	سیاحت گزارند و ساکن شوند	۱۱۴۳
کہ دل پر نگیرند اگر جاں و بہت	چنان دل ویریں کشور خوش نهند	۱۱۴۴
بگردند کار خزان و بہسار	و وہ تمام رز باں دریں مرغزار	۱۱۴۵
شد از پور تغلق سر امر خسراب	گمشش کرد مسور پور شہاب	۱۱۴۶
یکے از لیام ست یکے از کرام	مگر اگر ہر دور اگشت نام	۱۱۴۷
ہماں لغتہ کشتان اینجا خوش است	چو ادا بجیواں بد این نقش ست	۱۱۴۸
بجی دو ہتمام ضسد الخصال	کہ اندر عرب و فتح اہل کمال	۱۱۴۹
بر آورد این جا کہ ریحاں از قوم	گراو گشت ریحاں دریں مزبوم	۱۱۵۰
شد از دست در عہد این تا گرفت	گراو ہند تا آب دریا گرفت	۱۱۵۱
شد از ظلم این مار ہامون و دشت	ز حدش دیار سے کہ مسور گشت	۱۱۵۲
شد از وحشت این ترو نامے	دیار سے کہ بود اطاعت کرے	۱۱۵۳
بدوران این سر با ظاک سود	حصانے کہ در عہد او بہت بود	۱۱۵۴
ازیں کفر گرفت یکسر دیار	گراو کردہ مستلام را آشکار	۱۱۵۵
شان ستم را ہم این داد آب	کند کم را اگر او داد تا آب	۱۱۵۶
شد این خوف از اصول و فروع	گراو کرد و در شرع احمد شرع و مع	۱۱۵۷

۱۱۱۵۸	۱۱۱۵۸	۱۱۱۵۸	۱۱۱۵۸
۱۱۱۵۹	۱۱۱۵۹	۱۱۱۵۹	۱۱۱۵۹
۱۱۱۶۰	۱۱۱۶۰	۱۱۱۶۰	۱۱۱۶۰
۱۱۱۶۱	۱۱۱۶۱	۱۱۱۶۱	۱۱۱۶۱
۱۱۱۶۲	۱۱۱۶۲	۱۱۱۶۲	۱۱۱۶۲
۱۱۱۶۳	۱۱۱۶۳	۱۱۱۶۳	۱۱۱۶۳
۱۱۱۶۴	۱۱۱۶۴	۱۱۱۶۴	۱۱۱۶۴
۱۱۱۶۵	۱۱۱۶۵	۱۱۱۶۵	۱۱۱۶۵
۱۱۱۶۶	۱۱۱۶۶	۱۱۱۶۶	۱۱۱۶۶
۱۱۱۶۷	۱۱۱۶۷	۱۱۱۶۷	۱۱۱۶۷
۱۱۱۶۸	۱۱۱۶۸	۱۱۱۶۸	۱۱۱۶۸
۱۱۱۶۹	۱۱۱۶۹	۱۱۱۶۹	۱۱۱۶۹
۱۱۱۷۰	۱۱۱۷۰	۱۱۱۷۰	۱۱۱۷۰
۱۱۱۷۱	۱۱۱۷۱	۱۱۱۷۱	۱۱۱۷۱
۱۱۱۷۲	۱۱۱۷۲	۱۱۱۷۲	۱۱۱۷۲
۱۱۱۷۳	۱۱۱۷۳	۱۱۱۷۳	۱۱۱۷۳
۱۱۱۷۴	۱۱۱۷۴	۱۱۱۷۴	۱۱۱۷۴
۱۱۱۷۵	۱۱۱۷۵	۱۱۱۷۵	۱۱۱۷۵
۱۱۱۷۶	۱۱۱۷۶	۱۱۱۷۶	۱۱۱۷۶
۱۱۱۷۷	۱۱۱۷۷	۱۱۱۷۷	۱۱۱۷۷
۱۱۱۷۸	۱۱۱۷۸	۱۱۱۷۸	۱۱۱۷۸
۱۱۱۷۹	۱۱۱۷۹	۱۱۱۷۹	۱۱۱۷۹
۱۱۱۸۰	۱۱۱۸۰	۱۱۱۸۰	۱۱۱۸۰
۱۱۱۸۱	۱۱۱۸۱	۱۱۱۸۱	۱۱۱۸۱
۱۱۱۸۲	۱۱۱۸۲	۱۱۱۸۲	۱۱۱۸۲
۱۱۱۸۳	۱۱۱۸۳	۱۱۱۸۳	۱۱۱۸۳
۱۱۱۸۴	۱۱۱۸۴	۱۱۱۸۴	۱۱۱۸۴
۱۱۱۸۵	۱۱۱۸۵	۱۱۱۸۵	۱۱۱۸۵
۱۱۱۸۶	۱۱۱۸۶	۱۱۱۸۶	۱۱۱۸۶
۱۱۱۸۷	۱۱۱۸۷	۱۱۱۸۷	۱۱۱۸۷
۱۱۱۸۸	۱۱۱۸۸	۱۱۱۸۸	۱۱۱۸۸
۱۱۱۸۹	۱۱۱۸۹	۱۱۱۸۹	۱۱۱۸۹
۱۱۱۹۰	۱۱۱۹۰	۱۱۱۹۰	۱۱۱۹۰

۱۱۱۸۱
۱۱۱۸۲
۱۱۱۸۳
۱۱۱۸۴

نمانده بود قدرت کارزار
گرفت ز پوناں پیر آتش
بر ایشان می راند رخ سست
ز بس شدت و ظلم و خط و قبا
چو شیران گر گیس شده نوک خوار
که خوشنک شان گشته در گردش
سپاس شب در روزی گشت کم
گر نقد نفرت ازو عام و خاص

ذکر پیشین شیخ با نگاه و عاثر گشتن سلطان محمد بن تغلق شاه از دست طغی سال و زوال ملک او

طغی نام ترکی ز خاندان شاه	۱۱۱۸۵
بسی سال با شاه کرده وفا	۱۱۱۸۶
بسی تیغ با دشمنانش زده	۱۱۱۸۷
کشیده جفایان شب بے شمار	۱۱۱۸۸
هم آخر چو ظلمش ز حد برگذشت	۱۱۱۸۹
همان نایب شهنشاه بارگاه	۱۱۱۹۰
در اقصای گجرات بود آن لیر	۱۱۱۹۱
به مرزبته چو آمد شته از گجرات	۱۱۱۹۲
دران کشور او را را کرده بود	۱۱۱۹۳
بر دل داد شعله ز آت او دل	۱۱۱۹۴ E۳۲۷
ز شته گشت و دل در خصومت نهاد	۱۱۱۹۵
چو شکست شته لشکر دیو گیر	۱۱۱۹۶
در آمد چو در کشور گجرات	۱۱۱۹۷
فراهم کرد از پله کار زار	۱۱۱۹۸
که بد نایب شهنشاه بارگاه	
بکارش همه عمر کرده بسا	
همیشه دم از آستانش زده	
وفا کرده با او سے روزگار	
ز ستمش و لش مال کفر گشت	
شد آزرده از شاه آزار خواہ	
دران بیستہ می بود جوں زہ شیر	
که راند ز خون مسلمان فرات	
دشمن پس کہ از شاه آزرده بود	
دشمن شد ز سوز نہاں مشتعل	
بر و جمع شد لشکر از ہر بلاد	
رواں شد بقصد طغی ناگزیر	
طغی فوج از لشکر گجرات	
بر و جمع آمد سوار سے ہزار	

یکایک زدے ہوتے قلب شاہ	گے روز روشن کچھ سے سپاہ	۱۱۳۹۹
صفتِ شہ پرانہ وہی سامنے	بے سرکشاں را سر اندا نمنے	۱۱۳۰۰
سوسے بنگہ نویسن پشیمانے	چو بر قتل شد دست کم پسنے	۱۱۳۰۱
زدے نیمہ بر کوہ و دستانے توکر	سشنیدم بہر ہفتہ آن شیر ز	۱۱۳۰۲
نمی کرد جانے سپہ ستم	بیک بر داک نماندے معتم	۱۱۳۰۳
دل شاہ را دستانے ذر عذاب	شب و روز آن مردمانت رنگا	۱۱۳۰۴
ز شاہ سنگار و بر کشت حال	بر آمد چو زین قصہ کمال سہ سال	۱۱۳۰۵

Blank Space

۱۱۳۰۶
۱۱۳۰۷
۱۱۳۰۸
۱۱۳۰۹
۱۱۳۱۰
۱۱۳۱۱
۱۱۳۱۲
۱۱۳۱۳
۱۱۳۱۴
۱۱۳۱۵
۱۱۳۱۶
۱۱۳۱۷
۱۱۳۱۸

۱۱۲۲۹

۱۱۲۳۰

۱۱۲۳۱

۱۱۲۳۲

۱۱۲۳۳

۱۱۲۳۴

۱۱۲۳۵

Blank Space

دعائے دولت خلیفہ برحق علاء الدین والدینیا

ابو المنظر بہمن شاہ السلطان

دعا گویدت روز و شب تاج کجنت	الہا سے جہا نگیر فیروز بخت	۱۱۲۲۶
ترا دیدور کوشش عدل و داد	کہ بعد از فریاد دن قرخ نژاد	۱۱۲۲۷
کہ برتر شدی از شہاں در نسب	ترا زان علاء الدین آمد لقب	۱۱۲۲۸
بشکرت شب و روز لب اللسان	شده خلق اقصائے ہندوستان	۱۱۲۲۹
رہا نیدی این ملک را از ستم	زدی بچو مرداں بہ سداں قدم	۱۱۲۳۰
برآمد ز بیداد ہر سو فقیر	خصوصاً چودہ کشور دیو کسیر	۱۱۲۳۱
سیرت یکے تیغ چوں ذوالفقار	ترا داد تو فیق پروردگار	۱۱۲۳۲
ملک نامزد شد بہ خیل تمام	کشیدی ہاں تیغ فتح از نیام	۱۱۲۳۳
سراسر شکستی صفت بد براں	زدی تیغ پر فرق بد گوہراں	۱۱۲۳۴
فلندی ہمہ ملک ادور خلل	شکستی مدور استون دول	۱۱۲۳۵
مسلم شدت کشور دیو کسیر	نشاندی فروزیں نوامی نغیر	۱۱۲۳۶

یہ اصل نسخہ میں یہ شرطیں ہوئے ہیں۔

پراگندگی از اقصای عالم چو گیو	۱۱۲۳۷
زہد و تقویٰ ازین خوش بلاد	۱۱۲۳۸
چو باد پرسی سواد چمن	۱۱۲۳۹
بر دین در آوردی اقسام را	۱۱۲۴۰
کہ من بندہ بدعت از شنوی	۱۱۲۴۱
و بودند گوئے کمال از جہاں	۱۱۲۴۲
چو فردوس آرامت مرطوب را	۱۱۲۴۳
شرت داد مر گلشن گنہ را	۱۱۲۴۴
شدم پیرو ہر دو در شنوی	۱۱۲۴۵
کز اقبال این ہر دو شاہ سخن	۱۱۲۴۶
یکے طوطے زاوشکر نشان	۱۱۲۴۷
پہ نقین درین نامہ کرم رسم	۱۱۲۴۸
گیتی قبولی افتد این داستان	۱۱۲۴۹
بے گنت افسانہائے شگفت	۱۱۲۵۰
کہ حق ملک دنیا و عقبیش داد	۱۱۲۵۱
کہ بودست در ملک عزیزین خدیو	۱۱۲۵۲
بہ بیاض آوردہ ام مختصر	۱۱۲۵۳
نہشتیم ہمہ قصہ سال و ماہ	۱۱۲۵۴
بنامت من این نامہ دل پسند	۱۱۲۵۵
بدان تلمیح نامت بلبر و جہاں	۱۱۲۵۶
شے بودے لے شاہ گردن فرزند	۱۱۲۵۷
بر آمد فرزند درین ہوم و بر	۱۱۲۵۸
چنین نامہ از بہر شاہے انعام	۱۱۲۵۹
و بودی جویم خاتم از دست دیو	
وز این پس کشادی در عدل داد	
ز سر تا زہ کردی دیار و دمن	
شدی ممد و اصحاب اسلام را	
چنان دادی از دیوین با نومی	
دو ساغورین فن چو کار آگہاں	
یکے جلوہ داد طاووس را	
دوم بلبل آورد اندر نوا	
بجویم من آن پر دور آجے بر دی	
چنان شاہ عقد و کج ایٹان نوح	
ز طاووس و بلبل ز ہندوستان	
بے بیت شہنامہ خسہ ہسم	
براں تا بتا پتر اقبال شاں	
اگر پیر طوسی ز آدم گرفت	
رسانید خمشس بہ محمود و راد	
من از آدم و تا بہ محمد و پیو	
نخستین نامہ ابازیب و فر	
پس از محمد محمود و تا محمد شاہ	
شہا چون توفی ختم شاہان ہند	
کہم قصہ لے ختم علیہ شہاں	
اگر کز تو کشایان این گنج راز	
بے شاہ و بنا عراز میں پشتر	
تکر و سے یکے مرد صاحب کلام	

سزاوار ہیں نامہ ساز دار	دلے حیلے لڑائی دہیں خوش پار	۱۱۲۹۶
پدید آمدنی شاہ فرخندہ فن	بیمہد تخیل شاعر سے گو من	۱۱۲۹۷
شہزاد من جنین گوہر سے اہلکاد	وزاں ہیں نہ تو نین پروردگار	۱۱۲۹۸
بجای چو تو صاحب افسر سے	ہم آنور سید این جنین گوہر سے	۱۱۲۹۹
کہ موجود از دستد زمین وزماں	بجی سداوند گون و مکان	۱۱۳۰۰
بودتا پھر و کو اکب بکار	زمین وزماں تا بود بر قراہ	۱۱۳۰۱
وزوزندہ باد این مجسمہ گہر	بنام تو کے جسرو نامود	۱۱۳۰۲
بگیر و شود سوس خاص و عام	چو نام تو اقصائے عالم تمام	۱۱۳۰۳
بر اندر تکام لے شہ کارل	شہائے کہ در ملک ہندوستان	۱۱۳۰۴
ہم آنور چو آمد اوان سفر	گرفتند اقصائے این ہم چہر	۱۱۳۰۵
وزیطان بجز نام نیکو نامد	ازین کو چنگہ ہری کے نامہ راتد	۱۱۳۰۶
ہیں نام نیکو بود یادگار	ز شاہان کرم بے در و یار	۱۱۳۰۷
کہ نام نیکو پر ملک چہاں	پاندر ز گفتند کار آہبان	۱۱۳۰۸
بر آدی دے اندر بارگاہ	بہ انصاف و احسان گلسلہ راہ	۱۱۳۰۹
برانی دہیں دہر شہانگ دار	ازاں ہو کر ملے بسا کے ہزار	۱۱۳۱۰
بجانشن خود کو چہ ہر شرف	چو این ملک عالم نیرد چہ	۱۱۳۱۱
چشاہا کہ شد خاک بہر ادراج	چہ سر ہاکہ بر باد شد بہر تاج	۱۱۳۱۲
بہر صہدم ملک اسرار گیر	کہ گر حاکم ملک ابراہیم گیر	۱۱۳۱۳
بیک دم شہر ہر دو عالم شوی	چو یکدم بدین ملک عمر شوی	۱۱۳۱۴
دراں ملک چو یک زنی ملی گند	شہائے کہ ملک چہاں ہمہ ہند	۱۱۳۱۵
دہیں رہا چوں پورا دہسہم زوند	گوشہ کنال ملک گند شوند	۱۱۳۱۶
کہ بائے پیشین است خوشتر ازین	تو این در حق بارغ نانی تبیین	۱۱۳۱۷
بدریں جیفہ ہر دم مبالا بے دست	تو واحد کو نیست غلہ ہست	۱۱۳۱۸

بکلیت برین نیز بہت مہم ہے	گرت ہتے بہت سے ہوشمند	۱۱۲۸۳
زخمی اور جوشن بجائے اہلسب	دل کے دو عالم مقامے طلب	۱۱۲۸۲
وہ آدم بھی وہ بہ بزم خستہ بالی	سدا تا کہ ہنگام دور وصال	۱۱۲۸۱
بدہ تشنگان را بہ شربت غنود	بیا ساقیا ہم ز جام اسید	۱۱۲۸۰
کہ ز دا بکنب ہم مست و خواب	چنان در وہ امروز مارا شراب	۱۱۲۷۹

ذکر و کیفیت تصنیف و مشقت تصنیف

کہ غرض معانی پر شکل فن است	بہ نزدیک روٹا دلائل روشن است	۱۱۲۸۸
کہ سنجیدہ کیا گوہر آید پدید	ہنای چہ خونا بہ پاید چشید	۱۱۲۸۹
بعین فکر یک نکتہ گوید صحیح	ز وزن معانی و لفظ فصیح	۱۱۲۹۰
قوافی شائستہ شاید درو	وزاں پس سلامت بہاید درو	۱۱۲۹۱
بسیا ید درو معنی چند نیز	چو یکجا فراموشی چند چیز	۱۱۲۹۲
شود مایہ مرد صاحب کلام	پس آنکہ یکے بیت گردو تمام	۱۱۲۹۳
بدست آورد مرد صاحب ہنر	چو درے بہ چندین خراش جگر	۱۱۲۹۴
کشد گوہر خویش درین مزید	ز باں درین دل را بسازد کلید	۱۱۲۹۵
ز شاخ ہنر بائے خود خود	بدان تا ازاں رنج گنجے مرد	۱۱۲۹۶
بہ ہنر خویش کشد ہر کجا بود لفظوں	ہم آخر گرا حق نیاید تسبول	۱۱۲۹۷
بدو در رخ او در ہنر ہنر	بگردد ہمہ ز غمتشیں در ہنر	۱۱۲۹۸
دناں مایہ نوید کردو و لفظوں	بناست شد جو انفس و کی جانہنش	۱۱۲۹۹
چو آں نیز نہ ہند غمیں شود	بعین سخن محتاج محسین شود	۱۱۳۰۰
کہ گشتند ازین فن ہی مرد ماں	خصوصاً درین دور آخو زطلن	۱۱۳۰۱
یکے گشتت شاں ہر دو در مرتبہ	نہ اند فرقی از گہر تا شبہ	۱۱۳۰۲

زونا اگر یزند چوں ابلہاں
 یکے خواندہ کذاب دیگر کدا
 چنین در سے افتاد برکت نفس
 تھی ہم نباشد ز کارا گہاں
 بستم کمر تادین کار و بار
 کہ یا ہم جو یغے دریں گفت و گو
 یکے لفظ باد سے شوم ہمنشین
 ز جام طرب داد عشرت و ہوسم
 کہ بازندہ طبعے کسٹم التقا

نگیرند از نام شاعر جہاں
 ز بے ہمتی خازن عرش ما
 مراد چنین روز گائے خمیس
 اگرچہ جہاں پر شد از ابلہاں
 مرا نیست با ابلہاں بیج کار
 شب در روز رقم دہاں جست و جو
 جو پیش من آید جو یغے گزیں
 ہیں نقل خوش در میان ہم
 جزیں یک نفس کے شمارم بقا

۱۱۳۰
 ۱۱۳۱
 ۱۱۳۲
 ۱۱۳۳
 ۱۱۳۴
 ۱۱۳۵
 ۱۱۳۶
 ۱۱۳۷
 ۱۱۳۸
 ۱۱۳۹
 ۱۱۴۰

ذکر در استیضات تصنیف منقوش مصنف

کہ پاشیدہ گوہر بقیاس
 ز شاخ تصانیف بر خورد و ہ
 اگر جائے انصاف انصاف وہ
 بیعتا و سودائے پائے بسر
 شروع نمودم بہ بیگاہ و گاہ
 ہمہ آب کردم پئے دین چمنند
 ریاحین بکشم و در بے قیاس
 کہ تازہ بود ہر صباح و مسا
 گلے نوشگفت اندرین بوستاں
 ریلے دریں رہ پرورد خستہم
 چو گلزار ہر یک بوخت بہار

اللہے خردمند گوہر شتاس
 بیان معانی گذر کردہ
 سے گوش بر قصہ من بہ
 کہ وہ ہمیں خشک سال ہنر
 بہ روز و شب سنا و بیج ماہ
 شب و روز خون دل خوشین
 نہادم کی ہستمانے اسما
 نگہ کن گزیں گلشن دل کشا
 بروق شد انصاف ہندوستان
 پئے خلق نرہت ہے ساختم
 دروغہ کردم وہ وہ ہنر از

۱۱۳۱۳
 ۱۱۳۱۴
 ۱۱۳۱۵
 ۱۱۳۱۶
 ۱۱۳۱۷
 ۱۱۳۱۸
 ۱۱۳۱۹
 ۱۱۳۲۰
 ۱۱۳۲۱
 ۱۱۳۲۲

بائس معانی کسند منزلی	۱۱۳۲۱
درآمد مردان صاحب	۱۱۳۲۲
زمانے دلش آید اندر نکتہ	۱۱۳۲۳
قبول دو عالم شود سب زبیاں	۱۱۳۲۴

ذکر دروس جو ہر معانی و خطا میں کتاب

برایوان محمود شد در غر و شش	۱۱۳۲۵
شش نیز پیلے پر از ز سپرد	۱۱۳۲۶
کہ گنج گہر بہ ز پیلے ز دست	۱۱۳۲۷
ز ماد شش نیز نکتہ لانی ست	۱۱۳۲۸
بجون دل آورد شاعر کلام	۱۱۳۲۹
کہ بد مسدو طبع بیگاہ و گاہ	۱۱۳۳۰
کشد موش ناقلاں صبح و شام	۱۱۳۳۱
ز سرداد ملک سخن را نوی	۱۱۳۳۲
نہشت آمدیں نامہ شد پسند	۱۱۳۳۳
کند و صفت بد مذہبیاں بیشتر	۱۱۳۳۴
رود ذکر مرغان توحید خواں	۱۱۳۳۵
پامید ایوان خوان کرام	۱۱۳۳۶
ببازار قیمت فرومشان راز	۱۱۳۳۷
طفیل یکے مرد صاحب صفا	۱۱۳۳۸
کہ بازار لاغر فروشان شکست	۱۱۳۳۹
کہ گیر داند و فوق صاحب دے	۱۱۳۴۰
شنیدم جو فردوسی تیز پوش	۱۱۳۴۱
یہ محمود گنجے ز گوہر سپرد	۱۱۳۴۲
دریں باب طوسی ز شہ بہرست	۱۱۳۴۳
ز رشاہ غزنین اگر کافی ست	۱۱۳۴۴
اگر ش بخوں ریزی آورد ز	۱۱۳۴۵
دلے ہم باسد اکر ام شاہ	۱۱۳۴۶
بگیتی چنان نامہ شد تمام	۱۱۳۴۷
رہے نیز در دعوی بی روی	۱۱۳۴۸
نسب نامہ جلد شاہان ہند	۱۱۳۴۹
اگر پیر طوسی با نسانہ ور	۱۱۳۵۰
نگہ کن کہ اکثر دریں بوستان	۱۱۳۵۱
بدوران سن گر حبہ ہر صبح و شام	۱۱۳۵۲
ہمیں پخت ہر مرد یک نیاز	۱۱۳۵۳
ہم آخوردیں جار سوسے فنا	۱۱۳۵۴
مرا دتہ فریب آفت او دست	۱۱۳۵۵
فردوم ہر دزد ہر د خلیفے	۱۱۳۵۶

کہ سیرا پیداز خوان من مہیاں
 کہ لذت و ہدیہ بخشاں را بکام
 نہ لغت برد لذت و ذوق ہسم
 و ایچ با نڈازہ اندا ہستم
 کہ و مرد معنی شوہ جسد سیر
 ضمیر نہور جیش کہ نرے ندید
 کشیدم بہ نطمش وریں داستاں
 سراز درج اں نیز کم تا ہستم
 کشیدم وریں سلک چل تا قداں
 پردم بسے رنج و ہر سخن
 طلب کردم از باخرو دوستاں
 چھیدم موافق اصول و فروع
 بجای کہ دیدم سزاوار تر
 چو دیگر گہر ہا ندیدم خوش آب
 و زیں پس وریں سلک دادم قرار
 بگوید مرا آفرین بے قیاس
 مرا خواہد آزمزشتے از خدا
 بنامش زوم سکے خسروی
 اقا سیم عالم گرفتہ ہستم تمام
 درود کم ز کشورک شایاں رسید
 مبارک گرفتہ این نامہ را
 فتوح السلاطینش کردم خطاب
 کہ لازم بود چشم بدر احد
 کہ ہر جا صوابے بنزدش خلعت

ولیکن جو ایچ ندادم چناں
 جو ایچ با نڈازہ پایہ مدام
 و گر خود جو ایچ بود پیش و کم
 انراں رو چو این دیگ پردام
 چو مرداں یکے دیگ چختم بدیر
 ہراں وقتہ کز راو یا نم رسید
 حدیثے کہ بشنیدم از پاستاں
 و گر آنجہ اندر کتب یافتم
 پرانندہ بس در قیمت گراں
 بہ تحقیق افسانہاے کہن
 حکایات شاہان ہندوستان
 ہمہ با توار پنج کردم رجوع
 کشیدم وریں سلک ہر کی گہر
 و گر گوہرے زان گہرے کتاب
 ز فیض ہنر کہوش آبدار
 بدان تا بہر جا کہ گوہر شناس
 پس از آفرینسم بگوید دعا
 چو کردم شگفتہ را پیروی
 ہم از قوت منصفان گرام
 چو این نامہ خوش خوش پیاں رسید
 سلاطین عالم صلح و مسا
 شہاں را چو دیدم ازو نختاب
 خدایش نگہ دار و از چشم بد
 ز کہ طبع تیرش تکہاں خداست

۱۱۳۴۴
 ۱۱۳۴۴
 ۱۱۳۴۵
 ۱۱۳۴۶
 ۱۱۳۴۷
 ۱۱۳۴۸
 ۱۱۳۴۹
 ۱۱۳۵۰
 ۱۱۳۵۱
 ۱۱۳۵۲
 ۱۱۳۵۳
 ۱۱۳۵۴
 ۱۱۳۵۵
 ۱۱۳۵۶
 ۱۱۳۵۷
 ۱۱۳۵۸
 ۱۱۳۵۹
 ۱۱۳۶۰
 ۱۱۳۶۱
 ۱۱۳۶۲
 ۱۱۳۶۳
 ۱۱۳۶۴
 ۱۱۳۶۵
 ۱۱۳۶۶

خطا گیر و نفس ناخدا لاند بی پرو	صوابے کہ از جہل روشن نگرد	۱۱۳۶۹
کز ایں قوم تا خوشش بودی و تبار	امید مت از حضرت کردگار	۱۱۳۷۰
مگر خوشش ز لسان سنجید	کے کم گمارد بریں داستان	۱۱۳۷۱

مختتم این کتاب متضمن نکوشش نفس و امیداری از حضرت کردگار

کہ یک کو یہ صلح نگذاشی	عصامی عجب مرد ناداشتی	۱۱۳۷۲
بہزل و بغیبت بہ فسق و فساد	درینا ہمہ عمر وادی بساد	۱۱۳۷۳
بدرگاہ ایزد مشدی عذر خواہ	بے توبہ کردی سخت از گناہ	۱۱۳۷۴
بوحشت رہ مسلح کردی رہا	ہم آخر شکستی ہمہ توبہا	۱۱۳۷۵
مکن خانہ بر خویش کیا رہ تنگ	کنوں وقت صلحت بگذر جنگ	۱۱۳۷۶
رہ راز در ہر دل شب بد بگوئے	زباں راقو بند ازین گفت و گوئی	۱۱۳۷۷
زباں بادل آنگر کرداں درست	دل خویش را راست کرداں سخت	۱۱۳۷۸
دلیل رہ راست کرد و قضا	بدیں راستی و درستی ترا	۱۱۳۷۹
یکے پر وہ در رو سخمیاں بہل	چو عمرت ز می خمیہ زد و رہ چہل	۱۱۳۸۰
کہ باز ست در ہائے توبہ ہنوز	باہ نداشت محاسنی بسوز	۱۱۳۸۱
وزین کارواں رحمت ہیروں بہر	دریں رہ چو مردان رہ بیلڈر	۱۱۳۸۲
ز ظلمات تو چشمہ تور خاست	ز تشکت کنوں بو کا فداست	۱۱۳۸۳
کہ ز سید کم شوز ہوئے سفید	تراداد اثیت نوری نوید	۱۱۳۸۴
بدری وہ نور کاٹھ پال	بہ پیری بود آدمی را کمال	۱۱۳۸۵
کہ در روشنی بہ تو اں دید گنج	ز موسے سپید برادر مرغ	۱۱۳۸۶

قدم می زنند اندرین کارواں	شب دور ز دیدم که پیرو جوان	۱۱۳۸۶
درین راه چندین قدم می زنند	ہر اں دم کہ چون طبع قدم می زنند	۱۱۳۸۷
کہ در پیش کوه دست با زرف چاہ	کے نیست آگہ ز پایان راه	۱۱۳۸۸
شب تیرہ واژہ دہا بر گذر	ہے مشکل دورہ رواں در سفر	۱۱۳۸۹
کہ ہم شب در ازست دہم رہ دراز	درین رو من امشب جویدم براز	۱۱۳۹۰
کہ آساں شود راه بر ہمراہاں	در افسانہ گسستم جو کار آگہاں	۱۱۳۹۱
چہ اندر حقیقت چہ اندر محاسن	بسے گفتم افسانہاں کے وراز	۱۱۳۹۲
پے ہمراہاں مرے کے ساتھ	نئے رہ رواں تو شبہ پر در ختم	۱۱۳۹۳
مراشد میسر در اثنا کے راہ	عجب محسوس اندرین کو چنگاہ	۱۱۳۹۴
مے و مطرب و قتل و معشوق نیز	کہ درونے مہیا بود جملہ چیز	۱۱۳۹۵
ہم سرگراشد و مجروح رہن	ز بے خوانی اکوٹوں جو لیفان من	۱۱۳۹۶
مدورن شاطحہ گر کہ کنیم	شب آخر شد افسانہ کوتہ کنیم	۱۱۳۹۷
ہماں بہ چوستان صبح قدم	چو یاراں ملول اند و نمور ہسم	۱۱۳۹۸
تھار جو لیفان خود بسکتم	مے ذکر در کام جاں افگنم	۱۱۳۹۹
جواریح نوازا! و جاں پرورا!	خدا یا! الہا! جہاں داورا!	۱۱۴۰۰
بدست تو درویشی و خسرو می	ہم اول تو بودی ہم آخر تو می	۱۱۴۰۱
بلوے تو چو پک زنی میکنند	شہانے کہ لالت شہی می زنند	۱۱۴۰۲
نسب نامہ بند گانت ہمانست	بہر جا کہ شہنامہ در جہانست	۱۱۴۰۳
کھے ہجو دریا و طبعے چو کاں	بہ مدوح و مادی تو کردی رواں	۱۱۴۰۴
ہم مدح مخلوق تو حید تست	چو از تست بنیاد خلقت درست	۱۱۴۰۵
حقیقت کشد سر بنقاش باز	ہر اں وصف کا یہ بہ نقش مجاز	۱۱۴۰۶
نہودے گرش زینت از جان پاک	نکر دے کے وصف یکشت فنا	۱۱۴۰۷
سخن جز ثنایت نباشد درست	چو جاں نیز جزوے ز فرمان تست	۱۱۴۰۸

لیکن کجا خاکسایاں در خوردند	۱۱۴۰۸
دریں باب اگر مردم سادہ کیش	۱۱۴۰۹
سرا انجام کارش بسا ماں کشد	۱۱۴۱۰
یہ آغاز کردم من این نامہ را	۱۱۴۱۱
بداں نام پر ختم این نامہ ہم	۱۱۴۱۲
جو اول ہو بہت و آخر ہو ست	۱۱۴۱۳
شدہ نام او زیور نامہا	۱۱۴۱۴
کسے کا قول این را ز در دل نہاد	۱۱۴۱۵
چو این نامہ خوش بیاباں رسید	۱۱۴۱۶
بے منت از شکر افزوں شود	۱۱۴۱۷
بشکر خدایے قدیم و جواد	۱۱۴۱۸
چنان شکر گفتم صباح و مسا	۱۱۴۱۹
بگھرا شکر چشیں روزگار	۱۱۴۲۰
چشیں خوش کتابے بکردم تمام	۱۱۴۲۱
ز ہر مقصد فزوں را ست بچاہ بود	۱۱۴۲۲
شد آغاز در بیت و ہفت مہیا	۱۱۴۲۳
بہ فضل خدا صبح دولت رسید	۱۱۴۲۴
من افسانہ خویش کردم تمام	۱۱۴۲۵
کنوں نوبت پر مہماوشی است	۱۱۴۲۶
کہ حق ثنائیت کجا آدرند	
نہد سر با قزاق تقصیر خویش	
دریں بزم کہ در بدامان کشد	
بنائے کہ اول ز دم خامہ را	
کہ آسودہ گردو بنامش قلم	
در آغاز و انجام نامش نکوست	
جہاں نام شد تاج سر تا مہا	
ہمو آخر الامر تو رفیق داد	
کنوں نوبت شکر زواں رسید	
یکے قطرہ از شکر بیجوں شود	
ز ہر سو ہزاراں زبانم کشاد	
کہ عالم گرفت از ضمیر صفا	
بشکر خداوند پروردگار	
کنوں باد مقبول ہر خاص و عام	
کہ طبع بہ گفتن شر و عش نمود	
رہنچ غلستیں ششم سفد تمام	
بخندید گل باد رحمت وزید	
چو فارغ شدم از رموز کلام	
چو آخر پس از گریہ شادی ست	

نوٹ: در شمارہ ۳۵۹ (صفحہ ۵۷۹) سے اور بعد کے اشعار سے یہ معلوم ہوتا ہے کہ عصائی کی یہ خاص
دعوت تھی کہ اس کتاب کا کاتب جاہل نہ ہو۔ لیکن جہاں تک ہیں اس کتاب کے پڑھنے سے معلوم ہوا عصائی کی
یہ دعا پڑھنے کی نہیں ہوتی۔ اور اسے کاتب صاحب نے کچھ سے کچھ کر دیا۔